

Imperiumin perintö Ranskan Kansallisen rintaman islaminvastaisessa retoriikassa

Abstrakti

Algerian sodan (1954–1962) jälkeen Ranskaan muutti lähes miljoona eurooppalaistaustaista siirtolaista (pieds-noirs), jotka kantoivat mukanaan siirtomaavallan perintöä: sen sosiaalista järjestystä normeineen, uskomuksineen ja puhetapoineen. Vuonna 1972 perustettu laitaioikeistolainen Kansallinen rintama (Front national) löysi ensimmäiset tukialueensa Etelä-Ranskasta. Samoilla alueilla asui paljon Algeriasta muuttaneita siirtolaisia, jotka vaalivat kolonialistista perintöä omissa yhdistyksissään ja järjestöissään. Kolonialistisen järjestelmän keskeisiä piirteitä olivat etninen ja uskonnollinen erottelu sekä hierarkia eurooppalaisen väestön ja pohjoisafrikkalaisen muslimiväestön välillä. Artikkelinä analysoi, miten ne näkyvät Kansallisen rintaman puheenjohtajan Jean-Marie Le Penin kirjoituksissa ja puheissa sekä puolueen painetuissa ohjelmissa vuosina 1972–1989. Aineiston retorinen luenta osoittaa, että kolonialismin perinnön ja myöhemmän islaminvastaisuuden välillä on suurempi jatkumo kuin aiempi tutkimus on esittänyt. Kansallinen rintama rakensi puolueretoriikkaansa hyödyntämällä kolonialistista sosiaalista imaginääriä, joka nojaa Charles Taylorin mukaan yhteisön historialisiin kokemuksiin ja ennako-oletuksiin.

Johdanto

”Kaksi miljoonaa työtöntä on kaksi miljoonaa maahanmuuttajaa liikaa! Ranska ja ranskalaiset etusijalle”, julisti Kansallisen rintaman (Front national, FN)¹ vaalijuliste vuoden 1983 paikallisvaaleissa. Vaaleista tuli laitaioikeistolaisen² pienpuoleen läpimurto, kun se sai 16,7 prosentin ääniosuudellaan apulaispormestarin paikan reilun 30 000 asukkaahan Dreux’n kaupungissa Pariisin länsipuolella. Puolueen kakkosmieheksi kahta vuotta aiemmin nousut Jean-Pierre Stirbois onnistui murtamaan teollisuuskaupungin vasemmisto-

laista rintamaa kampanjansa suoraviivaisella muukalaisvastaisuudella, joka kohdistui taustaltaan pohjoisafrikkalaiseen väestöön. Stirbois lupasi kääntää muuttovirran pois päin kaupungista ja kehotti maahanmuuttajia ”palaamaan hökkeleihin Välimeren toiselle puolelle”.³

Perustamisvuodestaan 1972 saakka marginaalissa sinnitellyt Kansallinen rintama nousi vaalien myötä pitkän ”erämaataipaleensa”⁴ jälkeen valtakunnalliseen julkisuuteen. Pari viikkoa vaalien jälkeen puoleen johtaja Jean-Marie Le Pen kuvasi FN:n linjaa näin ranskankielisen Europe 1 -radio-kanavan haastattelussa:

Ranskalaisilla on oikeus keskustella maahanmuutosta [...] Kaksikymmentä vuotta sitten pohjoisafrikkalaisia [*maghrébins*] oli 20 miljoonaa, nyt heitä on 50 miljoonaa ja vuonna 2020 sata miljoonaa. Ranskan sivilisaatio ja tavat ovat vaarassa pyyhkiytyä pois.⁵

Paikallisvaalien menestystä seurasivat voitot vuoden 1984 Euroopan parlamentin sekä vuoden 1986 Ranskan kansalliskokouksen vaaleissa, joissa Kansallinen rintama nousi oman aikansa jytöksessä 35 paikallaan parlamentin alahuoneeseen. Kansallisen rintaman menestys muutti Ranskan politiikan asetelmia tuomalla kansalliseen identiteettiin liittyvät kysymykset politiikan keskiöön.⁶ 1990-luvun kuluessa narratiivi Ranskan islamisoitumisesta ja muslimien ”invaasiosta” tarttui myös monien keskustaoikeistolaisten poliitikkojen käyttöön.⁷ Jean-Marie Le Penistä tuli eurooppalaisen laita-oikeiston tunnetuimpia nimiä, jonka poliittinen ura kulminoitui Ranskan presidentinvaalien toiselle kierrokselle vuonna 2002.

Samankaltainen narratiivi ”muslimien invaasiosta” levisi muihin Euroopan maihin, ensin Belgiaan, Itävaltaan, Sveitsiin, Italiaan, Hollantiin ja Tanskaan, sitten 2000-luvun alkuun mennessä asteittain lähes koko maanosaan.⁸ Käsitys juuriltaan kristillisen eurooppalaisen kulttuurin ja islamilaisen kulttuurin yhteensopimattomuudesta, kahdesta erillisestä sivilisaatiosta, on yhdistänyt sitä selvemmin nativististen oikeistopuolueiden retoriikkaa, mitä pidemmälle 2000-luku on edennyt. Uhkakuviksi on nostettu ”Euroopan islamisoituminen”, kansallisten kulttuurien häviäminen sekä rikollisuuden ja terrorismin leviäminen maanosaan.⁹

Ranskan Kansallisen rintaman ja laajemmin Euroopan radikaalin oikeiston ideologiaa on tutkittu paljon – politiikantutkija Cas Mudden vuonna 2016 esittämän laskelman mukaan radikaalista oikeistosta on julkaistu viime vuo-

Kuva 1. Jean-Marie Le Pen puhuu Kansallisen rintaman vuotuisessa kokoontumisessa Jeanne d'Arcin patsaalla Pariisin keskustassa vuonna 2007. Kuva: Marie-Lan Nguyen

sikymmeninä enemmän tutkimusartikkeleita kuin muista politiikan aate-suunnista yhteensä.¹⁰ Radikaalin oikeiston nousua ja muslimivastaisuutta on pyritty selittämään voimakkaalla populistisella kehyksellä, jossa ulossulkeva nativismi tarjoaa varmuutta globaaliin talouskehitykseen liittyvien nopeiden muutosten keskellä.¹¹ Toisaalta radikaalien oikeistopuolueiden nousua on ollut vaikea selittää yhden mallin avulla, ja kannatuksen syiden tutkimuksen on arvioitu junnanneen paikoillaan 1990-luvun alusta.¹² Puolueiden väliset kannatuserot sekä kannatuksen vaihtelut ovat haastaneet politiikan tutkijat etsimään kontekstuaalisia selittäviä tekijöitä puoluejärjestelmästä sekä sosioekonomisista muuttujista aluetasolla.¹³ Identiteettiin liittyvät kysymykset ovat nousseet selittävinä malleina eriarvoisuuden ja sosioekonomisen kilpailun tilalle.¹⁴ Silti radikaalin oikeiston retoriikan eräiden keskeisimpien piirteiden kuten islaminvastaisuuden merkitystä ymmärretään edelleen puutteellisesti.¹⁵ Tutkimuksen aukkoina on nähty erityisesti uskonnon merkitys, puolueiden ideologinen muutos sekä vaikutus muuhun puoluekenttään osana puolueiden valtavirtaistumista. Lisäksi Froio esittää, että tutkimukseen tarvitaan uusia laadullisia menetelmiä.¹⁶

Tämä artikkeli avaa Ranskan Kansallisen rintaman islaminvastaisen retoriikan historiallisia juuria puolueohjelmien, vaaliaineistojen sekä puheenjohtaja Jean-Marie Le Penin puheiden ja kirjoitusten avulla vuosina 1972–1989.¹⁷ Tarkastelun kohteeksi on valittu puolueretoriikan kolonialistinen perintö: miten Pohjois-Afrikassa ja erityisesti Algeriassa vallinnut etninen erottelu ja yhteiskunnallinen hierarkia eurooppalaisen väestön ja muslimiväestön välillä näkyvät FN:n retoriikassa viime vuosisadan lopulla, radikaalin oikeiston niin kutsutun kolmannen aallon aikana?¹⁸ Tutkimuksen taustaoletuksena on, että vaikka narratiivi Euroopan islamisoitumisesta on levinnyt eri maihin samankaltaisena, se on näennäisestä yhdenmukaisuudestaan huolimatta juurtunut syvälle kansallisiin traditioihin, historiallisiin kokemuksiin ja yhteiskunnassa vallitseviin ennakkokäsityksiin.

FN:n alkuvuosien puolueretoriikkaa on aiemmassa tutkimuksessa tarkasteltu voittopuolisesti sen kommunisminvastaisten teemojen kautta. Esimerkiksi Pascal Perrineau on päätellyt, että maahanmuutosta tuli puolueen pääasiallinen syntipukki vasta 1980-luvulla ja islamista vuosituhannen vaihteen jälkeen.¹⁹ Kolonialistisen perinnön tarkastelu osoittaa, että maahanmuuton vastaisessa retoriikassa on enemmän jatkuvuutta kuin tällainen jaottelu kertoo. FN on perustamisestaan alkaen hyödyntänyt muslimimaista tulevien maahanmuuttajien torjumisessa siirtomaavallan ajalta periytyviä ajattelutapoja ja käytäntöjä.

Kolonialismin poliittista perintöä on tarkastellut aiemmin etenkin historioitsija Benjamin Stora, jonka mukaan Kansallinen rintama on hyödyntänyt politiikassaan Algerian eurooppalaistaustaisten siirtolaisten omaksunaa ”eteläistä” narratiivia alueen tapahtumista.²⁰ Aiempi puolueen retoriikkaa käsittelevä tutkimus on kuitenkin keskittynyt 1990-lukuun tai sen jälkeiseen aikaan, jolloin avoimen islaminvastaisuuden on nähty vakiintuneen osaksi radikaalin oikeiston vaikuttamista. Osoitan, että Kansallinen rintama hyödynsi Le Penin johdolla ”eteläistä” narratiivia ja politisoi sen taustalla olevia ennakkokäsityksiä jo perustamisvuodestaan 1972 alkaen.

Sovellan analyysissäni sosiaalisen imaginäärin (*social imaginary*) teoriaa. Yhteiskuntafilosofi Charles Taylor viittaa käsitteellä ”tapoihin, joilla ihmiset kuvittelevat olemassaolonsa yhteisönä, sovittautuvat yhteen ja mieltävät päivittäisen kanssakäymisensä muiden kanssa, odotuksiin, jotka normaalisti toteutuvat, sekä syvempään normatiiviseen ymmärrykseen ja mielikuviin näiden odotusten taustalla.” Sosiaalinen imaginääri rakentuu historiallisten kokemusten ja yhteiskunnassa periytyneiden oletusten varaan. Tämä

taustaymmärrys on osittain tiedostamatonta, ja sen luomat merkitykset ilmaistaan tyypillisesti narratiivisen muodon, kuvakielen ja kansallisesti tärkeiden symbolien avulla.²¹ Cornelius Castoriadis puolestaan kuvaa sosiaalista imaginääriä yhteiskuntaa koossapitäväksi ”näkymättömäksi sementiksi”. Sosiaalinen imaginääri määrittelee sitä, mikä on yhteiskunnassa merkityksellistä.²² Koska siihen perustuva yhteisön itseymmärrys tukeutuu historiallisiin narratiiveihin, jotka ovat tulkintoja menneestä, sosiaalinen imaginääri on avoin poliittisille myyteille.²³

Valaisen artikkelissa sosiaalisen imaginäärin käsitteellä erityisesti niitä tapoja, joilla FN:n puolueretoriikka kiinnittyi siirtomaavallan aikaiseen vanhaan järjestykseen ja hyödynsi sen purkautumisen jälkeensä jättämiä yhteiskunnallisia jännitteitä maahanmuuton vastaisessa politiikassa. Algerian itsenäistyminen vuonna 1962 merkitsi Ranskalle lähes sata vuotta kestäneen imperialistisen järjestyksen romahdusta. Vaikka Algerian itsenäistymiseen johtaneen Évianin sopimuksen hyväksyi kansanäänestyksessä lopulta 99,7 % eli ylivoimainen enemmistö äänestäneistä, sota jätti yhteiskuntaan vaikeasti käsiteltäviä traumoja, joita Kansallinen rintama pyrki hyödyntämään. Sotaan mobilisoitiin tai osallistui kaikkiaan lähes kaksi miljoonaa ranskalaista sotilasta, joista huomattava osa oli kutsuntaikäisiä nuoria miehiä, kokonainen sukupolvi vuosien 1932–1943 välillä syntyneitä.²⁴ Lisäksi emämaahan muutti sodan jälkeen Algeriasta lähes miljoona eurooppalaistaustaista siirtolaista (*pieds-noirs*). Siirtolaisten sosioekonominen asema oli Ranskassa sodan jälkeisen kasvun vuosina kohtalaisen turvattu, mutta heidän ryhmäidentiteettiään sävytti pettymys ja katkeruus sodan lopputuloksesta ja Ranskan siirtomaavallan päättymisestä.²⁵

Algerian muistoja ja ”pioneeritraditioksi” tutkimuksessa kuvattua identiteettiä vaalittiin asiaan vihkiytyneissä pied-noir-yhteisöissä ja järjestöissä. Traditioon kuului narratiivi, jossa Ranska ei ollut milloinkaan kolonisoinut Algeriaa, sillä maata ei ollut olemassa ennen kuin ”autiomaahan” saapuneet siirtolaiset perustivat sen. Narratiivin mukaan Algerian etniset ja uskonnolliset ryhmät olivat eläneet siirtolaisten johdolla harmonisesti rinnakkain.²⁶ Valtion toimesta ja julkisessa keskustelussa siirtomaavallan aikainen järjestys, kieli ja sen päättymiseen johtanut Algerian sodan todellisuus pyrittiin sen sijaan siivoamaan pois näköpiiristä. Sodasta esimerkiksi käytettiin 1990-luvulle saakka kiertoilmaisuja, kuten ”tapahtumat”, ”operaatiot” ja ”toimenpiteet järjestyksen ylläpitämiseksi.”²⁷ Kolonialistisen tradition yhteys Kansallisen rintaman retoriikkaan on tunnustettu aiemmissä tutkimuksissa.²⁸ Silti

varsinkaan puolueen alkuvuosien retoriikkaa, johon artikkeli keskittyy, ei ole juurikaan tutkittu tässä valossa.

Retoriikantutkija Kenneth Burken mukaan retorinen vaikuttaminen on symbolista toimintaa, joka palvelee identifikaation välineenä. Sen avulla luodaan yhteenkuuluvuutta ja vahvistetaan sitoutumista sosiaaliseen järjestykseen – tai vastaavasti pyritään murentamaan tällaisia siteitä jonkin kilpaillevan järjestyksen hyväksi.²⁹ Burken teorialle keskeinen järjestyksen teema on selkeästi esillä tarkasteltavassa kansallismielisessä retoriikassa. Burken mukaan sosiaalinen järjestys rakentuu hierarkkisesti, ja sama hierarkian periaate on sisäänrakennettuna kieleemme.³⁰ Tästä näkökulmasta tarkastelen erityisesti, millä tavoin Kansallinen rintama on uusintanut retoriikassaan kolonialistista hierarkiaa määritellesään ranskalaisen kansallisuusaatteen etnisin ja kulttuurisin perustein.

Analysoitavan aineiston rungon muodostavat puolueen painetut ohjelmat vuosilta 1973–1985 sekä Pariisiin politiikan tutkimuksen CEVIPOF-arkistoon kootut vaaliohjelmat ja -esitteet vuosilta 1973–1988. Kansallisen rintaman ohjelmatyö kehittyi huomattavasti tutkittavana ajanjaksona. Ohjelmia täydentävät aineistossa 1970-luvun osalta puolueen lehtien *Front nationalin* (1972–1974) ja *Le Nationalin* (1975–1980) maahanmuuttoa käsittelevät kirjoitukset sekä Le Penin kirjat, puheet ja artikkelit. Jälkimmäisiä julkaisi puoluelehtien ohella myös puolueen linjaa tukenut sanomalehti *Présent*. Aineistosta identifioin ensin maahanmuuttoa koskevan narratiivin, josta etenen maahanmuuton vastaisten väitteiden perustelujen kuvaamiseen. Puolueohjelmien ohella erityisesti Le Penin puheet ja kirjoitukset tarjoavat kattavan aineiston, jonka varassa analysoin kansallisen imaginäärin hyödyntämistä puolueretoriikassa.

Artikkeli taustoittaa aluksi Kansallisen rintaman perustamista 1970-luvun alussa sekä puolueen suhdetta Algerian kysymykseen. Seuraavaksi analysoin puolueen alkuvuosien maahanmuuton vastaista retoriikkaa 1800-luvulle ulottuvaa imperialistista aatehistoriallista perintöä vasten. Tämän jälkeen käsittelen islaminvastaisen retoriikan vakiintumista puolueen läpimurron vuosina 1980-luvulla. Yhteenvedoon sisältyy havaintoja Ranskan kansallismielisen ajattelun pitkästä aatehistoriallisista linjoista 1800-luvulta nykypäivään.

Kansallismielisestä vallankumouksesta kohti kansalliskokousta

Siirtomaavallan purkautuminen käynnistyi Indokiinasta 1946 Viet Minhin noustua vastarintaan ranskalaisia vastaan, eteni Afrikassa nopeutuen 1950-luvun loppua kohti ja kulminoitui Algerian itsenäistymiseen vuonna 1962. Viidelle mantereelle imperiuminsa laajentaneen ”Suuremman Ranskan” idea oli ollut 1800-luvun lopulta alkaen tiiviisti kytköksissä ranskalaiseen nationalismiin. Saksaa vastaan vuonna 1870 hävityn sodan jälkeen Algerian kolonisaatio kompensoi Alsacen ja Lorraineen menetystä ja tarjosi maata Itä-Ranskasta paenneille siirtolaisille. 1880-luvun tasavaltalaisen pääministerin Jules Ferryn mukaan Ranskan suuruuden vaihtoehtona oli ”leveä rappion tie”, vajoaminen kolmannen tai neljännen rivin maaksi muiden eurooppalaisten valtojen vahvistuessa.³¹ 1890-luvulta alkaen imperialismi määritteli yhä selkeämmin ranskalaisen kansallisuusaatteen sisältöä, mutta prosessi jatkui 1930-luvulle saakka. Imperialismi muutti siten yhtä lailla Ranskaa kuin siirtomaita, vaikka merentakaiset territoriot olivat useimmille ranskalaisille kaukaisia. Se vahvisti ranskalaista identiteettiä valloittavana kansakuntana, jonka vallankumouksessa omaksuma universaali tasa-arvon aate ja korkeampi sivilisaatio antoivat paradoksaalisesti oikeutuksen alistaa takapajuisempia kansoja valtansa alle.³²

Algerian departementit olivat imperiumin kruununjalokiviä, jotka liitettiin hallinnollisesti suoraan emämaan yhteyteen vuonna 1848. Alueen erillisstatuksesta huolimatta Algerian muslimiväestön poliittiset oikeudet pysyivät heikkoina verrattuna Ranskasta ja muualta Euroopasta muuttaneeseen väestöön tai Algerian juutalaisiin, joista 120 000 sai Ranskan kansalaisuuden Crémieux’n asetuksella vuonna 1871. Algerian muslimit olivat ”alkuperäisväestönä” (*indigène*) Ranskan alamaisia mutta eivät nauttineet kansalaisoikeuksia, koska islaminuskon katsottiin olevan ristiriidassa Ranskan lainsäädännön kuten avioliitto- ja perintölakien kanssa. Vuoden 1947 lain mukaan Algerian alkuperäisväestöstä tuli ”ranskalaisia muslimeja”, joiden poliittisia oikeuksia kuitenkin rajoitettiin edelleen eri tavoin itsenäistymiseen saakka.³³

Vuonna 1954 käynnistynyt Algerian sota johti Ranskassa poliittiseen epävakauteen, Ranskan neljännen tasavallan romahdukseen, de Gaullen valtaannousuun ja presidentin valtaoikeuksien kasvuun vuoden 1958 perustuslailla. Sodan yhtenä seurauksena Ranskan laitaoikeisto alkoi järjestäytyä uudelleen. Laitaoikeistolla oli ollut maailmansotien välillä huomattavaa kannatusta,

mutta tasavaltalaista politiikkaa vastustaneet liikkeet olivat ajautuneet marginaaliin Vichyn hallinnon kaaduttua vuonna 1944. Voittaneen osapuolen tasavaltalainen tulkinta kansallisuusaatteesta vain vahvistui, kun de Gaullen hallitus 1950-luvun lopussa teki täyskäännöksen Ranskan politiikkaan ja hyväksyi siirtomaiden irtautumisen.³⁴ Imperiumin hajottua aktivistien nuori polvi etsi Dominique Vennerin ja Alain de Benoist'n johdolla ranskalaiselle nationalismille uutta tulkintaa, joka perustuisi valkoisen lännen rodulliseen ylemmyyteen, kristinuskon hylkäämiseen ja autoritaarisuuteen.³⁵

Ihanteena oli ensi vaiheessa ”kansallismielinen vallankumous”, joka syrjäyttäisi presidentti Charles de Gaullen johtaman viidennen tasavallan. Venner tuomittiin vuonna 1961 puoleksitoista vuodeksi pariisilaiseen la Santén vankilaan osallisuudestaan sotilasvallankaappauksen yritykseen Algeriassa. Vankeudesta vapauduttuaan hän julkaisi poliittisen manifestin *Pour une critique positive*, jonka innoittajana palveli Leninin pamfletti *Mitä on tehtävä?* Venner arvioi laitaioikeiston epäonnistuneen, koska sitä hallitsi ”kansallisten” (*nationaux*) opportunisti ja lyhytjänteisyys. Tarvittava kumous ja uusi järjestys syntyisi vain hyvin organisoitujen ja vallankumouksellisten ”kansallismielisten” (*nationalistes*) sinnikkään ideologisen työn tuloksena. Tavoitteena oli demokratiasta riisuttu ja hierarkkisesti järjestäytynyt yhteiskunta.³⁶

Kymmenen vuotta myöhemmin nämä kaksi laitaioikeiston eri virtausta, maltillisempi radikaali oikeisto ja kumouksellinen äärioikeisto, yhdistivät voimiaan Kansallisen rintaman alla. Aloite puolueen perustamiseen tuli muutamia tuhansia ”kansallismielisiä” aktivisteja koonneen uusfasistisen opiskelijaliikkeen *Ordre nouveaun* piiristä. Äärioikeistolainen liikehdintä oli saanut toimintaansa uuden sysäyksen vuoden 1968 vasemmistolaisesta aallosta, joka puolestaan nousi edellisen sukupolven oikeistolaisia aatteita vastaan. Algerian sodan päättymisestä oli jo vajaa vuosikymmen, mutta yliopistokampuksilla sekä vasemmisto että laitaioikeisto liitti kamppailunsa edelleen dekolonisaatioon.³⁷ *Ordre nouveau* katsoi tarvitsevansa maltillisempien ryhmien tukea ja parlamentaarista vaikuttamista Ranskan sosiaalisen järjestyksen muuttamiseksi ja hierarkkisten arvojen palauttamiseksi yhteiskuntaan. Kansallinen rintama perustettiin loppuvuodesta 1972 ajamaan näitä tavoitteita vuoden 1973 kansalliskokouksen vaaleja silmällä pitäen. Puheenjohtajuutta tarjottiin ensin Vennerille, mutta tämän kieltäytyttyä päädyttiin Jean-Marie Le Peniin. Hänen katsottiin olevan riittävän kokenut, verkostoitunut ja maltillinen tehtävään.³⁸

Kansalliseen rintamaan liittyi Pierre Poujaden 1950-luvulla kannatusta saaneen populistisen UCDA-puolueen entisiä jäseniä ja ”ranskalaisen Algerian” puolustajia. Le Pen oli UCDA:n entinen kansanedustaja sekä Algerian sodan veteraani. Lisäksi hän oli kerännyt kannuksia 1930-luvun äärioikeiston piiristä politiikkaan nousseen Jean-Louis Tixier-Vignancourin presidentinvaalikampanjan päällikkönä vuosina 1964–1965. Kampanja oli onnistunut yhdistämään äärioikeiston ja nationalistien eripuraiset ryhmät tilapäisesti saman lipun alle.³⁹

Kolonialistista retoriikkaa 1970-luvulla

FN:n linja nousi ensi kerran julkisuuteen lokakuussa 1972 Ordre nouveau kansallisen neuvoston annettua julkilausuman, joka valmisti puoluetta seuraavan kevään vaaleihin. Julkilausuma määritteli kansakunnan ”kielten, etujen, rodun ja muistojen yhteisöksi”. Se vaati tämän yhteisön suojelemista ja nimesi maahanmuuton ja ulkomaalaisten assimilaation suuriksi huolenaiheiksi yhteisön säilymisen kannalta:

Rajojen valvominen on hyödytöntä, jos lait sallivat Ranskan kansakunnan luonteen ja erityispiirteiden muuttamisen tietynlaisella valloituksella [*invasion*] ... Valtio nousee määrätietoisesti sellaisia oppeja vastaan, jotka johtavat kansakunnan katoamiseen. Kosmopoliittisuus, kommunistinen internationaali ja kapitalistinen internationaali kielletään yhtäläisesti lainsäädännöllä.⁴⁰

Vaikka Ordre nouveau vetäytyi Kansallisesta rintamasta jo seuraavana vuonna heikon vaalimenestyksen vuoksi, lokakuun 1972 julkilausuma sisälsi ne keskeiset teemat, joiden varaan puolue seuraavina vuosina rakensi ohjelmansa. FN asettui universaaleja ihmisoikeuksia vastaan ”luonnollisen järjestyksen” nimissä. Sen suojeleminen edellytti perinteiden ja hierarkkisten arvojen siirtämistä eteenpäin perheessä, kouluissa ja koko kansakunnassa. Kommunismi ja liberaali markkinatalous uhkasivat yhtä lailla tätä järjestystä, jos jälkimmäinen tarkoitti rajojen madaltamista ja monikulttuurisen yhteiskunnan edistämistä.

”Luonnollisen järjestyksen” ja sitä uhkaavan rappion (*décadence*) teemat liittivät Kansallisen rintaman pitkään vastavalistuksen jatkumoon. Sen juuret ovat saksalaisessa romantiikan ajan filosofiassa ja 1800-luvun alun

ranskalaisissa vastavallankumouksellisissa kirjoituksissa, jotka puolustivat yhteiskunnallista hierarkiaa ja tradition merkitystä.⁴¹ Nativistinen tulkinta kansallisuusaatteesta – ideologia, jonka mukaan Ranskassa tulisi asua vain etnisesti ranskalaisia – oli kehittynyt jo 1800-luvun viimeisinä vuosikymmeninä, voimakkaan juutalaisvastaisen ja kansallismielisen oikeistopopulismin siivittämänä.⁴² Kansallinen rintama päivitti poliittisella retoriikallaan näitä aatteita 1970-luvun yhteiskunnalliseen tilanteeseen, mutta esikuviansa tavoin se projisoi sosiaalisen järjestyksen ihanteensa menneisyyden kulta-aikaan. Michel Winockin termein FN liittyi pitkään ”sulkeutuneen nationalismin” perinteeseen. Toisin kuin tasavaltalaisen vasemmiston avoin nationalismi, FN torjui erityisesti Euroopan ulkopuolelta tulevan maahanmuuton.⁴³

Kuten edeltäjänsä, puolue leimasi yhteiskunnallisen tasa-arvon etene-
misen rappion merkiksi. Puolueen ensimmäinen täysimittainen ohjelma, *Défendre les Français*, nimesi tämän rappion suurimmaksi Ranskaa vaani-
vaksi vaaraksi. Yhteiskuntaa ei ollut mahdollista uudistaa nostamalla palk-
koja, parantamalla eläkkeitä tai työoloja, koska epäjärjestyksen juurisyyt oli-
vat älyllisiä ja moraalisia. Puolueen maalaamat viholliskuvat olivat kuitenkin
yhä abstrakteja ja vaikeasti hahmotettavia. Kansallinen rintama väitti puo-
lustavansa ranskalaisia ”ulkomaisilta intresseiltä, kumouksellisilta suunni-
telmilla, luokkaegoisilta, oligarkioiden diktatuureilta” ja tuomitsi ”ylem-
män hallinnon oligarkian”, joka oli auttanut ”kommunistit vallan porteille”.
Sen sijaan ohjelma vaati vain lyhyesti lopettamaan ”villin maahanmuuton” ja
”vierasmaalaisten lähiöiden ja kaupunkien rakentamisen”, joka uhkasi rans-
kalaisten yhtenäisyyttä.⁴⁴

Kansalliskokouksen vaaleja varten yhdenmukaisesti tuotetuissa ehdok-
kaiden esitteissä maahanmuutto sen sijaan nostettiin etusivulle otsikolla
”Ei-toivottujen invaasio”. Narratiivi afrikkalaisten invaasiosta Eurooppaan
oli syntynyt dekolonisaation aikana 1960-luvun alussa Italian ja Ranskan ää-
rioikeiston piirissä.⁴⁵ Vaaliaineisto osoittaa, että se oli vakiintunut jo vuonna
1973 osaksi FN:n retoriikkaa. Puolue vaati maahanmuuton tiukkaa ”tervey-
dellistä, ammatillista ja lainsäädännöllistä kontrollia”. Esitteiden teksti no-
jautui kolonialistiseen sosiaaliseen imaginääriin rakentamalla hierarkian
alempiarvoisten maahanmuuttajien sekä Ranskan lakien, moraalien ja sivi-
lisaation välille.⁴⁶

Ranskalaiset eivät ole muukalaisvihamielisiä tai rasisteja [...] Veljellisesti he ojentavat kätensä luotettaville ja osaville ulkomaalaisille työntekijöille, jotka hyödyttävät

Elections législatives du 4 mars 1973 - Paris - 15e circonscription

FRONT NATIONAL

Jean-Marie LE PEN
CANDIDAT Président du Front National
Ancien député de Paris

Brigitte BOURDIER
SUPPLEANTE journaliste

Tous les cinq ans, vous élisez à l'Assemblée Nationale, un député chargé de vous représenter. Pour juger son mandat, vous avez un bulletin de vote. Servez-vous en !

La crise dont souffre la France n'est pas tellement politique ou sociale. C'est une crise morale qui met en cause les valeurs fondamentales de notre société. Sans doute, l'évolution du monde moderne trouble partout les esprits et perturbe les mœurs. Mais c'est justement le rôle des Pouvoirs publics de maîtriser cette évolution et de sauvegarder les principes qui nous ont faits ce que nous sommes, et dont l'oubli conduit à la décadence.

Le gouvernement actuel et sa majorité avilie n'ont songé qu'à se maintenir en place, tolérant ou favorisant le désordre sous toutes ses formes.

Contre l'invasion de la France par les indésirables

Les Français ne sont ni xénophobes, ni racistes. De tout temps, ils ont accueilli généreusement les immigrants honnêtes et laborieux. Ils tendent une main fraternelle aux travailleurs étrangers sérieux et capables, utiles à notre économie, respectueux de nos lois, de notre morale, de notre civilisation. Mais ils ne supportent plus que la France soit colonisée, exploitée, terrorisée.

Il n'est pas tolérable que notre pays soit devenu un dépotoir ouvert aux bons-à-rien, aux tarés, aux délinquants, aux criminels... Il n'est pas tolérable que l'insécurité règne dans tant de quartiers où les commerçants vivent dans l'inquiétude, où les agressions sont quotidiennes, où il est dangereux pour une

Kuva 2. Maahanmuuton vastainen teema oli etusivulla jo vuoden 1973 kansalliskokouksen vaaliesitteissä. Le Pen joutui kuitenkin kamppailemaan vielä pitkään poliitisesta marginaalista käsin. Kuva: CEVIPOF

talouttamme ja kunnioittavat lakejamme, moraaliamme ja sivilisaatiotamme. He eivät kuitenkaan siedä kotimaansa kolonisointia, hyväksikäyttöä ja terrorisointia. On sietämätöntä, että maastamme on tullut kaatopaikka hyödyttömille, jälkeensä jääneille, pahantekijöille ja rikollisille.

Pienpuolueen oli vaikea saada näkyvyyttä tiedotusvälineissä, eikä ohjelma vakuuttanut äänestäjiä. FN sai vain 0,52 prosenttia vuoden 1973 kansalliskokouksen vaalien äänistä ja kamppaili vielä vuosikautia politiikan marginaalista käsin. Kansallinen rintama jatkoi kuitenkin ohjelmansa rakentamista määrätietoisesti maahanmuuton ympärille. Vaalitappion jälkeen Kansallinen rintama avasi ”maahanmuuton vastaisen kampanjan”. Le Pen arvosteli edellisen vuoden heinäkuussa voimaan astunutta niin kutsuttua Plevenin lakia, joka kielsi rasistisen herjaamisen ja kiihottamisen kansanryhmää tai uskontoa vastaan. Le Penin mukaan laki esti ranskalaisia keskustelemasta maahanmuutosta ja tarjosi siten mahdollisuuden maan ”rauhanomaiseen miehittämiseen”.⁴⁷

Maailmansodan jälkeisinä ”kolmenakymmenenä loistavana vuotena” (*Les Trente Glorieuses*) Ranskan teollisuustuotanto oli moninkertaistunut ja kulluttajien ostovoima noussut tuntuvasti. Samalla maahanmuuttajien määrä oli kasvanut nopeasti vuodesta 1954 kaksinkertaistuen 3,9 miljoonaan vuoteen 1975 mennessä. Siirtolaisuus oli vastannut Ranskan talouden tarpeisiin: maahanmuuttajien arvioidaan rakentaneen tuona ajanjaksona 90 prosenttia moottoriteistä ja joka seitsemännen Ranskassa kootun koneen tai laitteen.⁴⁸ Kasvu oli kuitenkin päättymässä öljykriisiin, nousevaan inflaatioon ja työttömyyteen. Le Pen lietsoi epävarmuutta kehystämällä tilannetta yhä voimakkaammin Algerian sodan aikaisella kielellä. Syksyllä 1973 hän kohdisti arvostelunsa suoraan Ranskassa asuviin algerialaistaustaisiin siirtotyöläisiin. Ranskaan oli hänen mukaansa soluttautunut Algerian Kansallisen vapautusrintaman FLN:n jalanjäljissä kulkeva organisaatio, jonka ohjauksessa siirtolaiset olivat. Maahanmuuttajaväestö tarjosi työnantajille edullista työvoimaa, mutta muodosti yhteiskunnalle turvallisuusrisin.⁴⁹

Kansallisen rintaman vaaliaineisto vuoden 1974 presidentinvaaleissa sivuutti maahanmuuton ja nojautui pitkään vastavallankumoukselliseen perinteeseen paikallistamalla yhteiskunnallisen kriisin juurisyyt ”moraaliseen ja poliittiseen rappioon”.⁵⁰ Kampanjoinnissaan Le Pen palasi kuitenkin toistuvasti maahanmuuttoon. Kampanja-avauksessaan hän varoitti maahanmuutosta yhtenä viidestä yhteiskuntaa uhkaavasta vaarasta, joka muutti Ranskan olemusta kantaväestön syntyvyyden laskiessa.⁵¹ Televisiohaastattelussa Le Pen kehotti kaikkia ranskalaisia miettimään, kuinka paljon he olivat menettäneet maan luopuessa ”niin kevyesti Ranskan Saharasta, joka olisi voinut taata energiaomavaraisuutemme sekä taloudellisen ja kansallisen riippumattomuutemme”.⁵²

Montpellier’ssä Le Penin puhe käsitteli pied-noir-väestön kokemuksia. Kaupungissa asui paljon Algeriasta muuttaneita eurooppalaistaustaisia siirtolaisia, joista huomattava osa oli kotiutunut Etelä-Ranskaan ja Pariisin seudulle.⁵³ Le Pen arvosteli muita ehdokkaita siitä, että nämä lähestyivät Montpellier’n tai Nizzan äänestäjiä presidentinvaalien alla ”näytettyään heille ensin ovea viidentoista vuoden ajan”. Sitten hän avasi uudelleen Algerian sodan jakolinjoja viittaamalla puheessaan ”Isly-kadulle kuolleisiin”.⁵⁴ Maaliskuussa 1962 Ranskan armeija oli ampunut Algerissa kadulle suuren joukon eurooppalaistaustaisia mielenosoittajia, jotka vastustivat juuri solmittua Évianin sopimusta.⁵⁵

Le Pen oli vahvoilla kilpaillessaan Algeriasta paenneiden pied-noir-siirtolaisten äänistä – hänen lojaalisuutensa ”ranskalaista Algeriaa” kohtaan oli kiistämätön: Le Pen oli taistellut siirtomaavallan säilymisen puolesta kansalliskokouksessa vuosina 1956–1962. Lisäksi hän oli sotinut itse Algeriassa puolen vuoden ajan luutnanttina 10. laskuvarjodivisioonan riveissä vuonna 1957 kansanedustajan tehtävistä saamansa vapautuksen turvin. Vuoden 1974 presidentinvaalien aikaan Le Pen kävi oikeutta kunnianloukkauksesta, joka liittyi sota-ajan tapahtumiin. Trotskilainen *Rouge*-lehti oli julkaissut jutun, jossa kerrottiin Le Penin syyllistyneen Algerissa FLN:n taistelijoiden kidutukseen. Le Pen voitti jutun, koska lehti ei pystynyt osoittamaan, että hänen raakuutensa olisivat olleet ”toistuvia”, kuten se väitti.⁵⁶ Kyse ei siis ollut siitä, oliko Le Pen kiduttanut kuulusteluissa algerialaisia vapaustaistelijoita vai ei. Hänen johtamansa joukkueen raportoitiin jo vuonna 1957 syyllistyneen nuoren algerialaisen kiduttamiseen sähköllä, vedellä ja sulkemalla miehen maan alle viideksi päiväksi.⁵⁷ Lisää näyttöä on kertynyt vuosien mittaan, eikä Le Pen ole kieltänyt osallistuneensa kiduttamiseen. Äärioikeistojohtajan toiminta Algeriassa ei myöskään ollut sinänsä poikkeuksellista, vaan pikemminkin osa Ranskan kenraalien hyväksymää laajamittaista käytäntöä Algerin taistelun aikana.⁵⁸

Sodasta palattuana Le Pen veti Ranskassa vielä valtakunnallista kampanjakiertuetta, jonka tarkoitus oli vahvistaa väestön tukea siirtomaavallan säilyttämiselle Algeriassa. Le Penin sitoutuminen ranskalaiseen Algeriaan oli niin vahvaa, että hän tuki poliittisesti de Gaullen syrjäyttämistä vuosina 1961–1962, jolloin Algerian itsenäistymistä vastustavan maanalaisen OAS:n (Organisation de l’armée secrète) terrori-iskut Algeriassa ja emämaassa ajoivat Ranskaa sisällissodan partaalle.⁵⁹ Le Penin valinnat sodan loppuvaiheessa sysäsivät hänet poliittiseen marginaaliin, josta hän onnistui nousemaan takaisin valtakunnanpolitiikkaan vasta 1980-luvun alkupuoliskolla.

Montpellier’ssa vuonna 1974 Le Pen muistutti yleisöään siitä, että jopa vasemmistolainen sisäministeri François Mitterrand oli julistanut vuonna 1956: ”Algeria kuuluu Ranskalle”. Le Penin viesti kaupungin pied-noir-väestölle ja muille ”ranskalaista Algeriaa” puolustaneille oli, että presidenttiehdokkaista vain hän enää seisoi heidän puolellaan ja kykeni palauttamaan vanhan järjestyksen.

Pied-noir-väestön suhde Kansalliseen rintamaan ei ollut yksioikoinen. Välimeren eteläpuolelta Eurooppaan muuttaneet siirtolaiset muodostivat etniseltä taustaltaan ja poliittisilta identiteeteiltään erilaisia ryhmiä. Algeriaan oli

muuttanut vuoden 1830 jälkeen uudisasukkaita Ranskan ohella esimerkiksi Espanjasta, Italiasta, Sisiliasta ja Maltalta. Kaikki pied-noir-siirtolaiset eivät vaalineet militanttia muistoa ranskalaisesta Algeriasta. Tutkimuksessa on päädytty siihen, että siirtolaiset äänestivät etenkin alkuvuosina voittopuolisesti oikeistopuolueita, mutta äänestyskäyttäytymisessä on sittemmin ollut hajontaa, sillä myös vasemmisto pyrki huomioimaan tärkeän äänestäjäkunnan.⁶⁰

Benjamin Stora on kuitenkin identifioinut Algerian sodan jälkeen Ranskaan syntyneen poliittisen yhteisön, jolla oli keskeinen osa hierarkkisen ja kolonialistisen aateperinnön siirtämisessä Ranskan politiikkaan. Yhteisöön kuului pied-noir-aktivistien ohella Algerian sodan veteraaneja, OAS:n jäseniä ja monenlaisia ryhmiä Ranskan laitaoikeistosta: entisiä Vichyn hallinnon jäseniä ja kannattajia sekä eurooppalaisten ylivaltaa kannattavia uusfasisteja. Kansallisen rintaman vaikutus tämän aateperinnön politisoimisessa oli huomattava. Storan mukaan Algeriasta tulleet siirtolaiset elivät eri aikakaudella kuin pohjoinen emämaa – hän vertaa vastakkainasettelua Yhdysvaltojen konservatiivisten etelävaltojen ja liberaalimman pohjoisen pitkään juopaan. Algeriasta paenneet siirtolaiset olivat eläneet hierarkkisissa yhteisöissä, joissa valkoiset olivat itsestään selvästi alkuperäisen muslimiväestön yläpuolella. Algerian pitkän konfliktin aikana yhteisön sisällä vahvistuivat vertikaaliset valtasuhteet, joissa vahvemmat suojelivat heikompiään näiden lojaliteettia vastaan. Siirtolaisten käsitykset Algerian tapahtumista 130 vuoden ajalta perustuivat moraalista puhtautta korostaneeseen ”eteläiseen” narratiiviin, joka poikkesi kriittisestä historiankirjoituksesta. Teollistunut ja nopeasti kaupungistunut muu Ranska suhtautui karsaasti Algeriasta tullessiin, joiden keskinäiset verkostot ja pitkän konfliktin kovettamat sosiaaliset normit vaikuttivat feodaalisilta.⁶¹

Algeriasta muutti emämaahan lähes miljoona pakolaista, joista monet tunsivat siirtomaavallan päättymisen ja huonosti organisoidun evakkomatkan jälkeen katkeruutta ja pettymystä de Gaullen johtamaa Ranskan viidettä tasavaltaa kohtaan. Pied-noir-siirtolaisten militantein siipi oli Algerian sodan loppuvaiheessa tukenut OAS:ää ja sotilasvallankaappausta vanhan järjestyksen säilyttämiseksi. Monien yhteiskunnallinen osallistuminen rajoittui perinneyhdistyksiin ja -järjestöihin, jotka vaalivat pioneeritradition mukaisia narratiivia Algerian tapahtumista.⁶² Uraauurtavassa sosiologisessa tutkimuksessaan pied-noir-siirtolaisten yhdistystoiminnasta eteläranskalaisessa Toulonin kaupungissa John Veugelers kuvaa heidän eläneen poliittisine liittolaisineen ”kuvitellussa ajassa, jota muut eivät jakaneet”.⁶³

Jäsenyys pied-noir-yhdistyksissä korreloi laitaoikeiston äänestämisen kanssa. Yhteyttä on tutkittu vasta 2000-luvun puolella, mutta vuosien 2002, 2007 ja 2012 vaaleissa pied-noir-yhdistysten jäsenet äänestivät 2–4 kertaa todennäköisemmin laitaoikeiston politiikkaa kuin ne Algeriasta muuttaneet siirtolaiset, jotka eivät kuuluneet siirtomaataustaa vaalineisiin yhdistyksiin.⁶⁴ Etenkin Välimeren rannikkoalueen departementeissa Algeriasta tulleet siirtolaiset ja heidän lapsensa tarjosivat Kansalliselle rintamalle huomattavan kannatuspotentiaalin.⁶⁵ Vuoden 1974 presidentinvaaleissa Jean-Marie Le Pen sai parhaan tuloksensa, 1,32 % äänistä, Hérault'n departementissa, jonka pääkaupunki on Montpellier, sekä 1,22 % Alpes-Maritimen departementissa, jonka pääkaupunki on Nizza. Vuoden 1988 presidentinvaaleissa vastaavat luvut olivat 19,91 % ja 24,24 %, joten Etelä-Ranska säilytti asemansa Kansallisen rintaman kannatusalueena myös puolueen poliittisen läpimurron vuosina.⁶⁶

Kansallisen rintaman alkuvuosien maahanmuuton vastainen retoriikka ammensi niistä jännitteistä, joita siirtomaavallan päättyminen synnytti ranskalaiseen yhteiskuntaan. Siinä missä aiempi tutkimus on tarkastellut puolueen 1970-luvun retoriikkaa pikemminkin kommunisminvastaisten teemojen valossa, on syytä kiinnittää huomiota temaattiseen jatkuvuuteen laitaoikeiston maahanmuutonvastaisessa politiikassa. Se näkyy selkeinä yhtymäkohtina Tixier-Vignancourin edellisen vuosikymmenen presidentinvaalikampanjaan. Tixier-Vignancourin tausta oli 1930-luvun antisemitistisessä äärioikeistossa, mutta hän nousi uudelleen julkisuuteen OAS:n sotilaallisen johtajan, kenraali Raoul Salanin maanpetosoikeudenkäynnin puolustusasianajana vuonna 1962. Le Penin tavoin Tixier-Vignancour oli käynyt poliittista taistelua ranskalaisen Algerian puolesta. Vuoden 1965 presidentinvaaleissa hän julisti:

Halusimme algerialaisten olevan ranskalaisia kuten mekin, mutta emme halua, että maamme valtaavat nälkiintyneet laumat häiriköitä, vammaisia, ihmisiä ilman teknistä koulutusta tai ymmärrystä kansalaisvelvoitteista, FLN:n kouluttamia ihmisiä, jotka ovat kääntyneet Ranskaa vastaan ja pitävät sitä turvapaikkanaan ja juottokaukalonaan.⁶⁷

Samat teemat – pohjoisafrikkalaisten invaasio, henkisesti ja fyysisesti alempien maahantulijoiden ”laumat” ja FLN:n pyrkimys Ranskan kansakunnan tuhoamiseksi niiden välityksellä – toistuivat Kansallisen rintaman

Kuva 3. ”Kuinka kauan siedämme tätä todellista ulkomaista armeijaa Ranskan maaperällä?” kysyi puolueen lehti Le National vuonna 1978.

1970-luvun retoriikassa. Vuoden 1974 presidentinvaalien aikaan puolueen lehti *Front national* julkisti erikoisnumerossaan:

Ranskalaiset eivät siedä sitä, että Ranskaa sortavat ja terrorisoivat pseudointellektuellien villitsemät alkukantaiset vähemmistöt. Ranskassa on nyt kolme miljoonaa ulkomaalaista, joista yli puolet on lähtöisin Pohjois-Afrikasta. [Vuositain] syntyneistä 800 000 lapsesta 200 000 syntyy ulkomaisille isille ja äideille. Nämä luvut ennakoivat vaaraa.⁶⁸

Vuosikymmenen lopulla maahanmuuton vastaiset teemat vakiintuivat osaksi Kansallisen rintaman vaalikuvastoa. *Ordre nouveau* -taustainen puolueideologi François Duprat lanseerasi vaalilauseen ”Ranskalaiset ensin”, jota puolue levitti vuoden 1977 kunnallisvaaleissa ja seuraavan vuoden kansalliskokouksen vaaleissa. Duprat ohjeisti puolueväkeä siivoamaan rasistiset ilmaukset pois käytöstä ja kytkemään sen sijaan maahanmuuton turvattomuuteen ja työttömyyteen – ranskalaisten oikeuteen tehdä työtä.⁶⁹ Linjan mukaisesti vuoden 1978 vaalilehtinen julkisti, että viisi miljoonaa maahanmuuttajaa oli ”sietämätön taakka kriisioloissa”.⁷⁰

Kansallinen rintama alkoi julkaista erillistä talouspoliittista ohjelmaa⁷¹ ja suosia maahanmuuton vastaisissa teksteissään teknis-taloudellista kieltä, mutta aina linja ei pitänyt. Vuoden 1978 vaalien alla puoluelehti esitteli laveasti talousohjelman asiakohtia, mutta kuvituksena oli valokuva algerialaisista mielenosoittajista Pariisissa. Kuvatekstissä kysyttiin: ”Kuinka kauan siedämme tätä todellista ulkomaista armeijaa Ranskan maaperällä?” Samassa numerossa varoitettiin, että maasta oli tulossa siirtokunta, johon tulvivat ”näлкиintyneet laumat ylikansoitettusta kolmannesta maailmasta”.⁷² Vastakainasettelu jatkui yhä 1980-luvun alussa, kun lehden pääkirjoittaja ennakoï Eversti-nimimerkillä Ranskalle synkkää tulevaisuutta. Kirjoittaja hyödynsi tekstissään Iranin islamilaisen vallankumouksen herättämiä pelkoja maalatessaan näkyviä sodasta muslimien kanssa Ranskan maaperällä.⁷³

Ranskaan sijoitetaan vähitellen entisiä mujahideen-taistelijoita, eliittisotilaita ja erikoisoperaatioiden osajia [...] Jos viranomaiset lyövät tarvittavat toimenpiteet laimin, seuraavalla kerralla emme todista uutta Poitiers'n taistelua, vaan Pariisin, Lyonin, Marseillen ja Strasbourgin taisteluita, jotka odottavat vain valittua hetkeä.

Imperiumin kaikuja

Le Penin poliittinen kyky tulkita pied-noir-siirtolaisten sekä laajemmin kolonialistiseen ja konservatiiviseen aateperintöön kiinnittyneiden äänestäjien tunteja perustui hänen omaan taustaansa. Le Pen syntyi vuonna 1928 bretagnelaiseen rannikkokylään, Trinité-Sur-Meriin. Vuonna 1984 ilmestyneessä kirjassaan *Les Français d'abord* (Ranskalaiset ensin) hän kertoo kotikunnan sijainneen lähellä Lorientin kaupunkia, johon Ludvig XIV perusti Ranskan Itä-Intian kauppakomppanian vuonna 1664. Le Penin isoisä oli palvelnut ensimmäisen maailmansodan aikana merisotilaana Madagaskarilla. Le Pen kertoo imeneensä lapsuuden ympäristöstään oikeistolaisia, nationalistisia ja kommunisminvastaisia aatteita sekä kuunnelleensa kertomuksia Ranskan valloituksista.⁷⁴

Itsetutkiskelulle ei ollut sijaa. Vailla tunnontuskia meille kerrottiin Ranskan sankareista. François Garnier, Tuyen Quangin sotilaat [...] Olimme ylpeitä, kun kuuluimme joukkoon ja tiesimme, että Ranska suojeli lippunsa alla paljon itseään laajempaa valtakuntaa merirosvoja, kiinalaisia ja muita saalistajia vastaan.

René Girardet on luonnehtinut 1930-lukua ”suuremman Ranskan lakipisteeksi”. Le Penin lapsuudessa imperialistista aatetta levitettiin väestön keskuuteen määrätietoisesti kirjojen, lehtien ja näyttelyiden avulla. Viidelle mantereelle laajentuneesta imperiumista kerrottiin oppikirjoissa, ja se näkyi luokkahuoneiden seinälle nostetuilla kartoilla.⁷⁵ Myös Le Pen kävi koulupoihana katsomassa siirtomaista kertovaa näyttelyä vuonna 1937.⁷⁶

Vaikka siirtomaat olivat useimmille ranskalaisille etäisiä, ne olivat osa maailmanjärjestystä, jonka perustana oli Ranskan etujen ohella maan moraalinen tehtävä sivilisaation piirin laajentamiseksi valloitetuille alueille. Kuten pääministeri Jules Ferry lausui puheessaan Ranskan kansalliskokoukselle vuonna 1885: ”Tuskin te tai kukaan muukaan voi kiistää, että Ranskan valloitusten ansiosta Pohjois-Afrikassa on enemmän laillisuutta, aineellista ja moraalista järjestystä, oikeudenmukaisuutta ja yhteiskunnallisia hyveitä.” ”Siirtomaapuolueeksi” kutsuttu koalitio ajoi tavoitteitaan määrätietoisesti parlamentissa ja julkisessa keskustelussa. 1930-luvulle tultaessa Ferryn imperialistinen aate oli hyväksytty laajasti ranskalaisessa yhteiskunnassa, vaikka erimielisyyksiä syntyi yhä etenkin siirtomaiden kustannuksista ja alkuperäisväestöjen oikeuksista.⁷⁷

Imperialismin oikeuttamisessa hyödynnettiin sekä sekulaareja että uskonnollisia perusteluita, joita yhdisti käsitys Ranskan historiallisesta tehtävästä sivilisaation puolustajana. Tasavaltalaisille se merkitsi Ranskan vallankumouksen herättämien universaalien arvojen, vapauden, järjen ja oikeudenmukaisuuden puolustamista. Katolilaisille kysymys oli kristillisestä sivilisaatiosta, joka aktualisoitui kirkkaimmin Ranskassa.⁷⁸ Olihan Clovis I Euroopan kuninkaista ensimmäisenä omaksunut Nikean uskontunnustuksen mukaisen katolisen uskon kasteessa (arviolta 496 jaa.). Kaarle VIII:sta (1470–1498) alkaen Ranskan kuninkaat olivat kantaneet sen merkiksi arvonimeä ”Kirkon esikoispoika” (*fils aîné de l'église*).

Vastaavasti siirtomaavallan päättyminen merkitsi Le Penin sukupolvelle siirtomaaherrojen ja siirtomaiden alkuperäisväestön välisen ”luonnollisen” hierarkkisen järjestyksen luhistumista ja siihen liitetyn kansallisen identiteetin uudelleenarviointia. Le Pen koki järjestyksen alkuvaiheet nuorena laskuvarjojoukkojen reservinupseerina Indokiinassa vuonna 1954, vaikka ei ehtinyt mukaan taisteluihin, jotka päättyivät ranskalaisten kannalta katastrofaalisesti Dien Bien Phussa. Le Pen kuvaa muistelmissaan Indokiinasta käynnistynyttä siirtomaiden menetystä kansallisena heikkoudentilana, joka vaikutti hänen poliittiseen heräämiseensä entisiä laskuvarjosotilaita edustaneena pariisilaisena oikeistoaktivistina vuonna 1955.

Eräänä päivänä eversti Jeanpierre'n johtama pataljoona lähti Saigonista Tunisiaan, jossa oli syttynyt seuraava tulipalo. Tiesimme, että tuli leviäisi ensin Afrikkaan, sitten Eurooppaan [...] Mendès-France oli hankkinut häpeärauhan ja myynyt sisäpoliittisista syistä Indokiinan halvalla. Kuten kaikki siirtomaa-armeijan miehet, tunsin itseni hyväksikäytetyksi ja petetyksi.⁷⁹

Indokiinaa seurasi Algeria, josta luopuessaan de Gaulle toimi Le Penin mukaan perustuslain vastaisesti. Kamppaillessaan ranskalaisen Algerian puolesta politiikassa 1960-luvun alussa Le Pen taisteli omien sanojensa mukaan ”peräänantamattomasti luopumisen politiikkaa vastaan”.⁸⁰ Le Pen kuitenkin sanoutui irti OAS:n aseellisesta taistelusta ja osoitti myöhemmissä puheissaan jopa kunnioittavansa de Gaullea poliittisena strategina.⁸¹ Hänen sitoutuneisuutensa kohdistui ennen muuta siirtomaavallan aikaiseen Ranskan asemaan ja sitä kannatelleeseen sosiaaliseen imaginääriin.

Menneeseen suuruuteen nojautuva imaginääri tarjosi Kansalliselle rintamalle monipuolisen repertuaarin, jonka varassa se saattoi rakentaa ja varoida maahanmuuton vastaista retoriikkaansa eri kohderyhmille. Ranskan imperialistisia tavoitteita ja kolonialistista hierarkiaa oli oikeutettu sekä sekulaarilla tasavaltalaisuudella että katolilaisella traditiolla. Kun puolue 1980-luvun alkupuolella alkoi kohdistaa ulossulkevaa retoriikkaansa nimenomaan muslimeihin, kolonialistinen perintö taipui hyvin tähän tarkoitukseen – ranskalaista identiteettiä ja yhteiskuntaa uhkaavan uskonnollisen viholliskuvan rakentamiseen.

Identitaarisia painotuksia

Helmikuussa 1984 Jean-Marie Le Pen nousi viimein parrasvaloihin, kun Ranskan TV 2 haastatteli häntä ikonisessa *L'Heure de vérité*-ohjelmassa. Tunnin ja 21 minuutin pituinen haastattelu lähetettiin parhaaseen katselu-aikaan. Haastateltavaa grillaavia toimittajia oli useita, ja he olivat valmistautuneet suorilla kysymyksillä rasismista, antisemitismistä ja Kansallisen rintaman nationalismin luonteesta, mutta Le Pen vastaili taitavasti ja näytti nauttivan joka hetkestä.⁸² Ohjelman jälkeen Ranska puhui Kansallisen rintaman johtajasta. Puolue sai yli 2,2 miljoonaa ääntä seuraavan kesäkuun Euroopan parlamentin vaalissa.

Haastattelun loppupuolella Le Pen pääsi nostamaan esiin puolueen pääteeman, Ranskan muuttumisen ”kolmannen maailman nälkiintyneiden ja

köyhien laumojen” siirtomaaksi. Keskustelun yksityiskohtaisempi tarkastelu osoittaa, miten pääministeri Jules Ferryn ja tämän aikalaisten lähes sata vuotta aikaisemmin käyttämät perustelut Ranskan imperialistiselle politiikalle soveltuivat edelleen Kansallisen rintaman käyttöön.

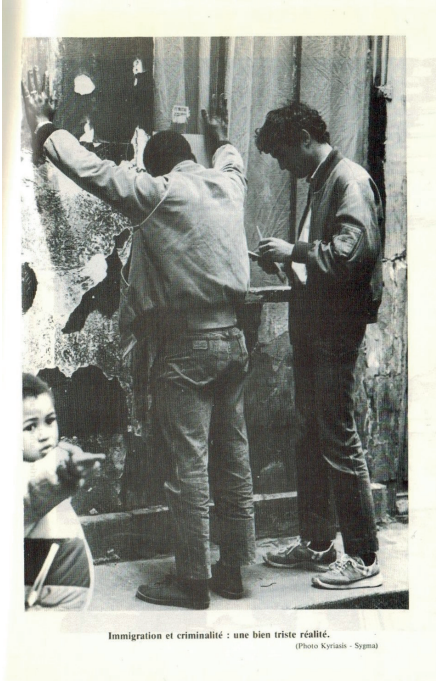
Ensin Le Peniltä kysyttiin hänen 1950-luvun aktivismistaan Algerian säilyttämiseksi Ranskan yhteydessä. Algerian itsenäistymistaistelun ollessa käynnissä vuonna 1957 Le Pen oli varoittanut kansalliskokoukselle pitämässään puheessa, että valinta oli tehtävä ”ranskalaisen Algerian tai algerialaisen Ranskan välillä”.⁸³ Retorinen kuvio vastasi Jules Ferryn 1880-luvulla kansalliskokouksessa käyttämää oikeutusta hallituksensa imperialismille: Ranskan oli valittava suuruus tai rappio. Samassa hengessä Le Pen ei myöskään vastustellut toimittajan hänelle tarjoamaa imperialisti-nimitystä vaan kehui olleensa jo yli neljännesvuosisata aikaisemmin ”todellinen profeetta”:

Näkemykseni oli, että Ranska tarvitsi tämän [laajemman geopolittisen] ulottuvuuden ja että Algeria ja Sahara tarjosivat ne Ranskan lisäksi myös Euroopalle. Ja että tämä käsitys – jota voin kutsua tavallaan imperialistiseksi [...] ajattelin että Ranska ja Eurooppa olisivat voineet legitiimisti, ottaen huomioon niiden roolin maailmanhistoriassa ja ne vastuut, joita ne olivat ottaneet kantaakseen, [ja] ne hyödyt, joita ne saattoivat tarjota maailman kansoille [...] legitiimisti nousta globaalisti suuriksi toimijoiksi. Mutta se edellytti, että Algeria olisi osa Ranskaa.

Le Pen korosti haastattelussa, että puolustaessaan ”ranskalaista Algeriaa” hän edusti edeltävien 1950-luvun hallitusten johtavien poliitikkojen linjaa, mukaan lukien vasemmistoon lukeutuneiden Pierre Mendès-Francin ja Mitterrandin sekä oikeistolaisen de Gaullen. Näin hän saattoi vedota vielä vuonna 1984 siihen, ettei kyse ollut yhden miehen tai yhden puolueen politiikasta, vaan kansallisesta imaginääristä:

Minun on muistutettava, ettei idea ollut Jean-Marie Le Penin. Olin uskollinen paitsi Ranskan menneisyydelle, myös tietynlaiselle tulevaisuudelle. Uskoin, että yhdes- sä juutalaisten, Algerian eurooppalaisten, arabien ja kabyyliä kansa voisimme muodostaa yhteisön joka suuntaa kohti maailmaa, kohti Afrikkaa ja, todellakin, kohti maailman rauhanomaista valloitusta.

Vuoden 1984 televisiohaastattelu merkitsi Le Penin retoriikassa siirtymää pohjoisafrikkalaisen maahanmuuton uhkakuvasta muslimien uhkaan. Le

Kuva 4: Puolueen maahanmuuttora-portti vuodelta 1985 kokosi yli 270 sivun verran taloudellisia ja yhteiskunnallisia perusteluja sille, miksi muuttovirta tulisi kääntää. Kuvituksessa varoitettiin suoraviivaisemmin seurauksista, kuten rikollisuudesta. Stirbois & Jalkh 1985.

Pen varoitti katsojia Neuvostoliiton hegemonian ohella ”hegemonias- ta, joka liittyy islamilais-arabialai- seen maailmaan, joka parhaillaan tunkeutuu maahamme ja asteittain kolonisoi sitä”.

Islamiin liitetyt uhkakuvat oli- vat nousseet Ranskassa 1980-lu- vun taitteessa julkiseen keskuste-

luun toisaalta Iranin vuoden 1979 vallankumouksen, toisaalta niin kutsutun uuden oikeiston vaikutuksesta. Helmikuussa 1982 sosialistinen pääministeri Pierre Mauroy oli kuvannut lakkoilevia pohjoisafrikkalaistaustaisia maahan- muuttajia ”islamistisiksi agitaattoreiksi”, jotka toimivat kuin ”ajatollahit”.⁸⁴ Uuden oikeiston järjestäytyminen oli alkanut jo vuonna 1968, jolloin Alain de Benoist perusti parinkymmenen muun aktiivin kanssa ajatushautomon, jonka tavoitteena oli muokata ranskalaisten arvoja ja kulttuuria hitaan, niin kutsutun metapoliittisen työn avulla. GRECE (Groupement de recherche et d’études pour la civilisation européenne) ryhtyi siten toteuttamaan sitä aat- teellista vallankumousta, jota Venner oli kaavaillut 1960-luvun alun mani- festissaan.

Uuden oikeiston ajattelu irtautui kansallisvaltioiden rajoihin rajoittu- vasta nationalismista ja etsi GRECE:n nimen mukaisesti ensi vaiheessa eu- rooppalaista kehystä äärioikeiston hierarkkisille ja autoritaarisille ideaaleil- le. 1980-luvulle tultaessa sen työ tuotti kuitenkin ajattelutapoja ja käsitteitä, jotka palvelivat myös FN:n kansallismielistä muukalaisvastaista politiikkaa. Keskeisin näistä käsitteistä oli ”oikeus erilaisuuteen” (*droit à la différence*), joka hyödynsi muun muassa Claude Lévi-Straussin strukturalistista antropologiaa. Uusi oikeisto poimi Lévi-Straussilta ajatukset binäärisistä vasta-

kohdista sekä ainutlaatuisista kulttuureista, joiden ei tulisi sekoittua keskenään. GRECE hyökkäsi ”kosmopolitanismia”, ”amerikanismia” ja muita kulttuurista homogeenisuutta ja assimilaatiota edistäviä aatevirtauksia vastaan. Ne edustivat sen mukaan ”totalitaarista” universalismia, jonka perustana oli viime kädessä monoteistinen ajattelu ja erityisesti kristinusko, jonka GRECE tuomitsi ”egalitaarisena utopiana”.⁸⁵

Vuonna 1974 GRECEstä irtautunut toinen uuden oikeiston aatteellinen yhteisö Club de l’Horloge (suom. ”Kaappikellon klubi”) toimi tämän ajattelutavan siltana Kansalliseen rintamaan. Myös Club de l’Horloge hylkäsi universaalina tasa-arvon periaatteen, jonka se katsoi polveutuvan Rousseau’n kirjoituksista. Club de l’Horloge kuitenkin hyväksyi talousliberalismin ja Ranskan katolilaiset juuret osana kansallista identiteettiä. Vuonna 1978 julkaisemassaan pamfletissa *La Politique du vivant* sen kirjoittajakollektiivi perusteli luonnollisia hierarkioita hyödyntämällä laveasti sosiobiologisia tutkimustuloksia eläinten toiminnasta. Uuden oikeiston mukaan sosiobiologiset havainnot osoittivat, ettei ihminen syntynyt vapaana tai synnynnäisesti hyvänä. Siten oli luonnollista hyväksyä ihmisten välinen ja kulttuurien keskinäinen meriitteihin perustuva hierarkia.⁸⁶

1980-luvun puolivälin jälkeen useita Club de l’Horlogen keskeisiä aktiiveja, kuten Jean-Yves Le Gallou ja Bruno Mégret, liittyi Kansalliseen rintamaan, jonka nousu avasi mahdollisuuksia edetä nopeasti politiikassa. He olivat valmistuneet nimekkäistä korkeakouluista ja toivat mukanaan puolueeseen monipuolisen arsenaalin retorisia työkaluja ja uusia käsitteitä.⁸⁷ Identitaarinen kansallismielisyys vahvistui FN:n retoriikassa heidän vaikutuksestaan turvallisuuteen ja työllisyyteen keskittyneiden argumenttien rinnalla. Muslimit edustivat vastakohtaa ranskalaisuudelle ja palvelivat sitä kautta kansallisen identiteetin lujittamisessa.

Vaikutteet näkyvät jo puolueen vuoden 1985 laajassa poliittisessa ohjelmassa, johon Le Gallou kokosi maahanmuuttoa käsittelevän luvun. Sen läpileikkaavana teemana oli ”kansakunta ensin” (*la préférence nationale*). Ohjelma asetti Ranskan kansalaiset etusijalle työmarkkinoilla ja sosiaali-etuuksia jaettaessa. Kärki oli kuitenkin kohdistettu ”ulkomaalaisiin muslimimeihin” ja ”ulkomaalaisiin yhteisöihin, jotka elävät maaperällämme eristäytyneinä omien arvojensa ja päälliköidensä ympärille”. Ohjelma varoitti, että käynnissä oli valtakunnan alueiden ”rauhanomainen valloitus”, jonka välineenä palveli muslimien kolminkertainen syntyvyys verrattuna ranskalaisiin.⁸⁸

Invaasionarratiivia⁸⁹ täydensi identitaarinen ulottuvuus, jossa islam suljettiin kansakunnan ulkopuolelle ei-eurooppalaisena ja ei-kristillisenä kulttuurina. Muslimien sekoittuminen ranskalaisten kanssa oli haitaksi heille itselleen, mutta vaarantaisi erityisesti Ranskan identiteetin eurooppalaisena maana ja sen välityksellä kansakunnan olemassaolon. Vuoden 1985 ohjelma selitti hienotunteisesti, että maahanmuuttajien korkea rikollisuus ja lähiöiden levottomuudet johtuivat siitä, että heidät oli repäisty juuriltaan: ”kun kulttuureiltaan, normeiltaan ja elämäntavoiltaan erilaiset miehet ja naiset elävät rinnakkain ja usein ranskalaisista tavoista poiketen, syntyy vaikeuksia, joita olemme nähneet suurissa [asuin]yksiköissä”.⁹⁰

Näennäisestä kulttuurien välisestä tasavertaisuudesta huolimatta ”oikeus erilaisuuteen” käsitti etnonationalistisessa kehyksessä selkeän kulttuurien välisen hierarkian. Siinä missä maahanmuuttajat olivat ohjelman mukaan syyppäitä jopa Ranskan auto- ja elektroniikkatehtaiden heikentyneeseen laatuun, Ranska oli ”noussut kaukaa historiasta” edustamaan eurooppalaisen kulttuurin jaloimpia piirteitä. Ranskan imperialistinen historia oli osa tätä kertomusta. 1980-luvulle saakka jäljelle jääneissä siirtomaiden saarekkeissa monikulttuurisuus ei ollut ongelma, sillä ne olivat yhä osa imperialistista hierarkiaa.⁹¹

[Ranskalla] on takanaan 1500 vuotta historiaa ja 40 vuosisadan taakse ulottuva menneisyys; se on yhdistänyt harmonisesti eurooppalaisen kulttuurin kelttiläisiä, latinalaisia ja germaanisia piirteitä [...] Sen valtamerille suunnanneet navigoijat ja pioneerit rakensivat imperiumin, josta on yhä jäljellä saarekkeita, joihin erilaiset yhteisöt ovat sulautuneet [...]

Kansallisen rintaman asemoituminen islamia vastaan merkitsi myös kristillisten juurien korostamista puolueohjelmassa. FN kertoi olevansa osa kansallismielistä virtausta ja kiinnittyvänsä perinteeseen. Tämä tarkoitti, että puolue ”kunnioittaa Ranskan 1500-vuotista historiaa, 2000-vuotista kristillistä sivilisaatiota ja 4000-vuotista eurooppalaista kulttuuria”. Ohjelma asetti vastakkain kaksi kilpailevaa sosiaalisen järjestyksen mallia, rappioon johtavan monikulttuurisuuden ja erillisiin traditioihin nojaavan kansallismielisyyden. Jälkimmäinen vaihtoehto tarkoitti, että maahanmuuttajien on ”joko tultava täysin ranskalaisiksi tai lähdeävä”. Assimilaatio merkitsi ”Ranskan tuntemista ja rakastamista sekä sen arvojen ja lakien omaksumista”.

Vuoden 1985 puolueohjelman julkilausuma assimilaation vaatimus oli linjassa Ranskan pitkän tasavaltalaisen perinteen kanssa. Ohjelma edellytti muslimeilta samanlaista valintaa kuin siirtomaajärjestelmä. Algeriasa muslimeilla oli ennen vuotta 1947 mahdollisuus saada Ranskan kansalaisuus, mutta se oli heille jopa vaikeampaa kuin eurooppalaistaustaisille ulkomaalaisille, joiden Algeriassa syntyneet lapset saivat kansalaisuuden synnyinmaan perusteella. Muslimi saattoi saada Ranskan kansalaisuuden vain jos kääntyi katolilaiseksi sekä ansioitui armeijan tai siviilihallinnon palveluksessa tai kuului omistavaan luokkaan. Olennaista oli ”assimiloituminen” ja uskollisuuden osoittaminen Ranskalle. Käytännössä vain muutama tuhat Algerian alkuperäiseen muslimiväestöön kuulunutta läpäisi seulan koko 130-vuotisen siirtomaakauden aikana. Muiden uskonnollinen alkuperä, tavat ja ulkoinen olemus olivat liian kaukana siirtomaaisäntien normeista.⁹²

Myös seka-avioliittojen vastustus muslimiyhteisöissä ja kynnys luopua islaminuskosta rajoittivat Ranskan kansalaisuuden saaneiden arabien tai berberien määrää. Tiukkaan seulaan vaikuttivat kuitenkin ennen muuta poliittiset syyt. Algerian muslimiväestön kontrolloimiseksi luotiin paikallista lainsäädäntöä, jonka tarkoitus oli säilyttää valta eurooppalaistaustaisen väestön käsissä. Algerian vetoamustuomioistuimen vuonna 1903 tekemän päätöksen mukaisesti edes kääntyminen katoliseen uskoon ei riittänyt muuttamaan muslimien henkilöoikeudellista asemaa, koska sen kriteeri ei ollut tuomioistuimen mukaan uskonnollinen, vaan perustui muslimien etnis-uskonnolliseen taustaan ryhmänä.⁹³ Tasavaltalainen assimilaation ihanne muuttui Algeriassa jo 1800-luvulla segregatioksi, jossa muslimeilla oli velvollisuuksia emämaata kohtaan, mutta ei kansalaisoikeuksia. Ranskan armeijassa taisteli ensimmäisessä maailmansodassa yli 170 000 algerialaista, joista yli puolet kaatui tai haavoittui. Silti Algerian alkuperäisväestö jäi myös sodan jälkeen ilman kansalaisuutta.⁹⁴

Kansallisen rintaman ohjelma noudatti samankaltaista syntyperään perustuvaa logiikkaa. Sen mukaan kaksoiskansalaisuudet olivat ongelmallisia, koska ”on vaikeaa olla uskollinen kahdelle maalle samaan aikaan”. Ohjelma ajoi synnyinmaahan perustuvan kansalaisuuden (jus soli) periaatteen kumoamista, koska tämä tuotti kansalaisia, jotka eivät olleet sydämessään sitoutuneet kotimaahansa. Erityisen ongelmallista tämä oli pohjoisafrikkalais-ranskalaisten tapauksessa, sillä islamilainen laki vaati ohjelman mukaan ”ikuista uskollisuutta”, jonka mukaan muslimiksi syn-

tyvän oli myös kuoltava muslimina. Ohjelma velvoitti kaksoiskansalaisia valitsemaan maansa ja antoi ymmärtää, että islam sopi huonosti yhteen ranskalaisuuden kanssa.⁹⁵

Sääntöön oli yksi poikkeus: Ranskassa asuvat *harkit* ja heidän lapsensa. Harkit ovat Ranskan puolella Algerian sodassa taistelleita muslimitaustaisia algerialaisia. FLN:n kostotoimista huolimatta Ranska ei ollut halukas vastaanottamaan heitä sodan jälkeen, ja huomattava osa arviolta 60 000:sta Ranskaan saapuneesta harkista suljettiin alkuvaiheessa entisiin varuskuntiin perustetuille internointileireille. Kansallinen rintama sen sijaan luki heidät osaksi Ranskan kansakuntaa. Puolueohjelma varoitti sekoittamasta muita pohjoisafrikkalais-ranskalaisia ranskalaisiin muslimeihin, harkeihin tai heidän lapsiinsa, ”jotka ovat saavuttaneet kansalaisuuden vuodattamallaan verellä”.⁹⁶

Le Pen osoitti harkeille niin ikään toistuvasti tukensa ja pyrki nostamaan algerialaisia lojalisteja tai heidän lapsiaan puolueen ehdokkaiksi.⁹⁷ Esimerkiksi vuonna 1980 Le Pen esiintyi harkien rinnalla Neuvostoliiton vastaisessa mielenosoituksessa Pariisin keskustassa uusintaen siten Ranskan äärioikeiston kahta vanhaa teemaa, antikommunismia ja siirtomaavallan purkamisen vastaista taistelua.⁹⁸ Rajanveto Ranskalle lojaalien harkien ja Ranskaa uhkaavien muslimien välillä tuli erityisen selväksi vuoden 1989 huivikiistan aikana. Kiista sai alkunsa syyskuussa 1989, kun kolme marokkolaistaustaista tyttöä lähetettiin kotiin pohjoisranskalaisen Creil’n kaupungin koulusta pukeuduttuaan huiviin. Le Pen pyrki ulosmittaamaan huivikiistan synnyttämän poliittisen hyödyn tulkitsemalla huivin *Ranskan* alistamisen symboliksi:

Siirtomaavallan aikana Ranskassa asuneilla algerialaisilla tai *harkeilla* vuosina 1962–1975 ei milloinkaan ollut tällaisia vaatimuksia [...] Tapojensa kunnioittamista vaativat vain ulkomaiset muslimit: nyt vaaditaan moskeijoita ja huivin käyttöä kouluissa, seuraavaksi moniavioisuutta sekä Koraanin mukaisia lakeja avioliittoihin, perintöjen jakoon ja yhteiskuntaelämään.⁹⁹

Ranskan laitaoikeiston vanhaa kaavaa seuraten FN kuvasi menneisyyden suuruuden aikana ja nykyisyyden rappiona, jota muslimitaustaisten maahanmuuttajien läsnäolo Ranskassa ilmensi. Tämä tähdensi puolueen ja sen puheenjohtajan merkitystä menneen suuruuden palauttamisessa. Suuruus edellytti järjestystä, eikä sitä voinut olla ilman etnisiltä juuriltaan yhtenäistä kansakuntaa. Vuoden 1985 ohjelma julisti, että ranskalaiset olivat ”niiden lä-

hes kahden miljardin ihmisen jälkeläisiä, jotka historian aamuhämärän jälkeen ovat eläneet Ranskassa kamppailen, kärsien, rakastaen ja usein antaen elämänsä maansa puolesta”.¹⁰⁰

Biologinen syntyperä oli kuitenkin vain osa tätä perintöä. Viime kädessä Kansallinen rintama määritteli ranskalaisuuden lojaalisuutena kansakunnan arvoille ja järjestykselle, sille sosiaaliselle imaginäärille, jossa kolonialistisella järjestyksellä oli ollut keskeinen asema. Vuoden 1985 puolueohjelman mukaan hyvän elämän keskiössä olivat perhe ja isänmaa, joiden tehtävä oli siirtää eteenpäin edeltäjien henkistä perintöä, jonka varaan ranskalainen identiteetti rakentui. Sitoutumisessa ranskalaisiin arvoihin ja järjestykseen ei ollut kyse valinnasta, vaan uskosta, jonka herättäjänä puolue toimi.¹⁰¹

Jotta Ranska voisi nousta, ranskalaisten on herkistyttävä sille mikä on kaunista, hyvää ja suurta, ranskalaisten on tultava vastaanottavemmiksi sille mitä luonto, traditio, ihmisuus ja ikuisuus viestivät. Lyhyesti sanottuna Ranskan paluu edellyttää uskon uusiutumista, paluuta uskoon, joka kohdistuu kotimaamme, paluuta isänmaallisuuteen, paluuta moraalisiin normeihin, paluuta palveluntuntoon.

Kenneth Burken mukaan sosiaalista hierarkiaa voidaan hyödyntää retorisesti yhteenkuuluvuuden rakentamiseksi ja yhteisön jäsenten lojaliteetin vahvistamiseksi.¹⁰² Kun Kansallinen rintama uusinsi Ranskan tasavaltalaiseen malliin imperialismien aikana sisältyneitä hierarkkisia piirteitä, se pyrki lujittamaan kansallismielistä sosiaalisen järjestyksen mallia. Puolue vahvisti muslimitaustaisten maahanmuuttajien alisteista asemaa yhteiskunnassa vaatiessaan heitä luopumaan oman kulttuurinsa ja uskonsa tunnuksista ei-ranskalaisina tai lähtemään maasta. Algerian itsenäistyminen ja erityisesti vuoden 1968 vasemmistolainen aalto olivat edistäneet tasa-arvon periaatetta Ranskassa dekolonisaation, anti-imperialismin ja perinteisten sosiaalisten hierarkioiden vastaisten tunnusten alla.¹⁰³ Kansallinen rintama vastasi haasteeseen puolustamalla ”luonnollista järjestystä” ja määrittelemällä ranskalaisen kansallisuusaatteen uudelleen etnisin, kulttuurisin ja uskonnollisin perustein. Siihen se hyödynsi mielikuvia muslimitaustaisista maahanmuuttajista, jotka tarjosivat vastakohtan Ranskan edustamalle korkealle sivistykselle, moraalille ja patrioottiselle uskolle.

Kansakunta on tehty hengestä

Kansallinen rintama spiritualisoi kansallisen yhteenkuuluvuuden idean isänmaalliseksi uskoksi ja lojaalisuudeksi. Tässä mielessä puolueen ratkaisu ei ollut uusi, vaan muistuttaa monilta osin 1800-luvun loppupuolen ja 1900-luvun alun ranskalaisten nationalististen ajattelijoiden, kuten Ernest Renanin (1823–1892) ja Maurice Barrèsin (1862–1923) muotoiluja. Vuonna 1882 Sorbonnessa pitämässään esitelmässä Renan hylkäsi rodun, kielen, uskonnon ja maantieteen kansakuntaa määrittävinä tekijöinä – näiltä osin hän meni pidemmälle kuin Kansallinen rintama sata vuotta myöhemmin. Niiden sijaan kansakunta oli Renanille henkeä ja sielua, jotka olivat syntyneet yhteisistä muistoista ja halusta vaalia edeltäjien perintöä.¹⁰⁴

Barrèsille kansallisen perinnön siirtäminen eteenpäin sukupolvien ketjussa oli oleellista levottoman nykyhetken liittämiseksi muuttumattoman tradition uudistaviin voimiin. Samoin kuin FN:n retoriikassa, tämän perinnön siirtymistä uhkasivat 1800-luvulla muukalaiset – Barrèsilla juurettomat juutalaiset, jotka ”hautoivat vihaa ikuista Ranskaa vastaan”. Barrès luopui kuitenkin myöhemmin tiukasta tulkinnastaan tultuaan siihen tulokseen, että nationalismista puuttui ”äärettömyyttä” (*infinité*), ja omaksui katolisen uskon. Ensimmäisen maailmansodan kokemusten jälkeen hän hyväksyi rintamalla Ranskan puolesta taistelleet juutalaiset osaksi kansakuntaa yhtenäsen ”hengellisistä perheistä” katolilaisten, protestanttien, sosialistien ja konservatiivien rinnalla.¹⁰⁵

Kansallisen rintaman retoriikassa pohjoisafrikkalaiset ja 1980-luvulta alkaen muslimimaahanmuuttajat tarjosivat ranskalaisuudelle vastakohdan, joka antoi kasvot maan rappiolle. Syntipukin osa lankesi muslimimaahanmuuttajille, jotka 1970-luvulla väitetyksi liehuttivat salassa Algerian Kansallisen vapautusrintaman FLN:n lippua. Kansallisen rintaman narratiivissa emämaan ”rauhanomainen miehitys” oli jatkoa kolonialismin murenemiselle Algeriassa. Kun uhka 1980-luvun kuluessa tarkentui muslimeihin, vanhaa viholliskuvaa päivitettiin Ranskan uuden oikeiston kehittelemän identitaarisien kielen avulla. Sen mukaan muslimit uhkasivat Ranskan ominaisuusluonetta ja kansallisen identiteetin säilymistä.

Burken mukaan syntipukin avulla etsitään ratkaisua yhteisön sisäisten jakojen ja jännitteiden aiheuttamaan syyllisyyteen ja pyritään palauttamaan kokemus sosiaalisesta ja poliittisesta järjestyksestä.¹⁰⁶ Silloin olennaista on, että syntipukin luoma uhkakuva on vastaavalla tasolla tavoitellun uuden

Kuva 5: Jean-Marie Le Pen oli vielä vallan kahvassa puolueessaan vuonna 2005. Kuva: Kenji-Baptiste Oikawa / Wikimedia Commons

identiteetin kanssa.¹⁰⁷ Algeriassa muslimit olivat suistaneet Ranskan imperiumin jalustaltaan, ja ”nyt uhattuna oli koko Ranskan olemassaolo”, kuten vuoden 1985 poliittinen ohjelma maalasi.¹⁰⁸

Le Pen jatkoi Ranskan imperialistisen perinnön puolustamista vuosien ajan. Vuonna 1989 hän vakuutti haastattelussa, että Jules Ferry ja muut kolmannen tasavallan miehet olivat tehneet palveluksen siirtomaille levittäessään eurooppalaista sivilisaatiota muualle maailmaan.¹⁰⁹ Loputtomiin kolonialismin ajan retoriset teemat eivät kuitenkaan kantaneet puolueessa. 1990-luvulle tultaessa Algerian sodan ja kolonialismin ajan merkitys äänestäjille alkoi olla vähäinen. Vaikka Le Pen miehitti yhä joitain puolueen avainpaikkoja ”ranskalaista Algeriaa” puolustaneella vanhalla kaartilla, puolueen oli uusiuduttava. Kasvu huomattavaksi oppositiopuolueeksi merkitsi, että FN:n jäsenistö ja äänestäjäkunta laajenivat.¹¹⁰ Aatteellisesti se tarkoitti painotuksen siirtymistä katolilaisille äänestäjille tärkeisiin symboleihin, kuten puolueväen vuotuiseseen kokoontumiseen toukokuun 1. päivänä Jeanne d’Arcin patsaalla Pariisin keskustassa. Vuoden 2007 presidentinvaaleja ennakoiden puolue nosti esiin Ranskan tasavaltalaisen perinnön. Isänsä Jean-Marien kampanjaa johti tuolloin Marine Le Pen. Tämän puheenjohtajakaudella vuo-

desta 2011 alkaen sekulaari tasavaltalainen aate on korostunut retoriikassa osana puolueen ”islamismien” vastaista politiikkaa.¹¹¹

Nämä kolme ulottuvuutta – kolonialistinen hierarkia, katolilaisuus ja tasavaltalaisuus – muodostivat jännitteitä puolueen sisäisten kilpailevien ryhmien välille, aivan kuten Ranskan politiikassa laajemmin.¹¹² Ne ovat ranskalaisen sosiaalisen imaginäärin syväkerrostumia, joita nationalistiset liikkeet ja radikaali oikeisto ovat eri painotuksin hyödyntäneet Ranskassa 1800-luvulta alkaen.

Artikkeli on kirjoitettu Jenny ja Antti Wihurin rahaston tuella.

Joonas Pörsti on väitöskirjatutkija Helsingin yliopistossa poliittisen historian alalla. Hänen tutkimuksensa vertailee radikaalin oikeiston islaminvastaista retoriikkaa Ranskassa, Ruotsissa ja Suomessa 1972–2019. Kansallista rintamaa käsittelevän aineiston hän kokosi vierailevana väitöskirjatutkijana Pariisin Sciences Po -yliopistossa syksyllä 2021.

Viitteet

- 1 Puolue muutti nimensä vuonna 2018 Kansalliseksi liittoumaksi (Rassemblement national).
- 2 Terminologiasta: käytän laitaoikeistoa yläkäsitteenä demokratian vastaiselle äärioikeistolle ja proseduraaliseen demokratiaan sitoutuneelle radikaalille oikeistolle. Ks. Mudde 2010, 1168–1169.
- 3 *Le Monde* 11. helmikuuta 1983 ja 15. maaliskuuta 1983.
- 4 *Le Journal du Dimanche*, 14. huhtikuuta 2019.
- 5 Igounet 2014, 144.
- 6 Crépon 2017.
- 7 Noiriel 2007, 624–633.
- 8 Mudde 2003, 88–89, 99–103; Betz 2003; Zúquete 2008.
- 9 Zúquete 2008; Betz & Meret 2009; Brubaker 2017.
- 10 Mudde 2016.
- 11 Betz 2003.
- 12 Mudde 2016.
- 13 Arzheimer 2012.
- 14 Taguieff 1994, 96–100; Betz 2003; Betz and Meret 2009; Camus & Lebourg 2015.
- 15 Kansallismielisyydestä ja islaminvastaisuudesta ks. myös Lange & Mügge 2015, Berntzen 2020, Hutchins & Halikiopoulou 2020.
- 16 Mudde 2016; Froio 2017.
- 17 Haluan kiittää käsikirjoituksen varhaisen version kommentoinnista erityisesti Pauli Kettusta, Riikka Kuusistoa ja Bradley Reynoldsia sekä kahta anonymiä arvioijaa huolellisista ja asiantuntevista huomioista.
- 18 Radikaalin oikeiston toisen maailmansodan jälkeisten vaiheiden klassisesta jaottelusta, ks. Beyme 1988. 2000-luvun jälkeen alkaneesta neljännessä aallosta, jota on leimannut puolueperheen ideologinen ja organisatorinen monipuolistuminen, ks. Mudde 2016.
- 19 Perrineau 2014, 99. Ks. myös Camus & Lebourg 2015, 213; Alduy 2015, 260–261; Igounet 2014, 91–97.
- 20 Stora 1999. Ks. myös Veugelers 2020; Crépon 2017; Bancel, Blanchard & Thomas 2017.
- 21 Taylor 2004, 23–28.
- 22 Binder 2019.
- 23 Castoriadis 1987, 143–149. Poliittisista myyteistä, ks. Bottici 2007, 209–219.
- 24 Stora 1999.
- 25 Eldridge 2016, 20–21, 47–53, 114–117; Veugelers 2020, 78–79.
- 26 Savarese 2015, 84–85; Eldrige 2016, 88, 101–112.
- 27 Jansen 2010.
- 28 Deltombe & Rigouste 2017; Cuminal et al. 1998, 16; Stora 1999.
- 29 Burke 1969b, 311.
- 30 Burke 1969b, 278–279.
- 31 Girardet 2022, 61–68.
- 32 Bancel & Blanchard 2017.

- 33 Weil 2010; Eldridge 2016, 19–20.
- 34 Richard 2017, 334–336.
- 35 Taguieff 1994, 112–135; Camus & Lebourg 2015, 39–40, 151–154.
- 36 Venner 1965; Taguieff 1994, 118–119; Lebourg 2018.
- 37 Lebourg 2018; Hendrickson 2022, 66–73.
- 38 Lebourg & Beauregard 2012, 148–149, 154–155 Igounet 2014, 33–36.
- 39 Camus 1989.
- 40 *Le Monde* 3. lokakuuta 1972.
- 41 Gengembre 2008.
- 42 Camus & Lebourg 2015, 8–27; Mudde 2007, 142–145.
- 43 Winock 1993, 15; Perrineau 2014, 66.
- 44 *Front national* 1973.
- 45 Taguieff 1994, 123–124; Picco 2016, 110–111.
- 46 Elections législatives de 1973, Archives électorales du CEVIPOF.
- 47 *La Croix*, 31. toukokuuta 1973.
- 48 Richard 1999.
- 49 *Le Monde*, 28. syyskuuta 1973.
- 50 Election à la Présidence de la REPUBLIQUE. Jean-Marie Le Pen, Candidat de salut publique. Archives électorales du CEVIPOF, Paris, EL 84, Campagne de Jean-Marie Le Pen.
- 51 *Le Monde* 18. huhtikuuta 1974.
- 52 Jean Marie Le Pen. Campagne électorale officielle : élection présidentielle 1er tour, 29 April 1974. Institut national de l'audiovisuel. <https://www.ina.fr/ina-eclair-actu/video/caf92034192/jean-marie-le-pen>
- 53 Eldridge 2016, 52.
- 54 *Le Monde* 30. huhtikuuta 1974.
- 55 Eldridge 2016, 117–118.
- 56 *Le Monde* 7. toukokuuta 1974.
- 57 Stora 1999.
- 58 *Le Monde* 26. tammikuuta 2021; *Le Point* 23. helmikuuta 2018.
- 59 Stora 1999.
- 60 Savarese 2015, 81–84; Comtat 2006.
- 61 Stora 1999.
- 62 Eldridge 2016, 62–66, 296–298.
- 63 Veugelers 2020, 183.
- 64 Veugelers, Menard & Permingeat 2015.
- 65 Veugelers 2020.
- 66 Delwit 2012.
- 67 Veugelers 2020, 92.
- 68 *Front national*, toukokuu 1974.
- 69 *Le National*, elo-syyskuu 1977; Igounet 2014, 86–94.
- 70 "Elections législatives du 12 et 19 mars 1978. *Front national*", Archives électorales du CEVIPOF, EL 104_L_1978.
- 71 *Front national* 1984.
- 72 *Le National*, helmi-maaliskuu 1978.
- 73 *Le National*, syyskuu-lokakuu 1980.

- 74 Le Pen 1984, 32–33; Cohen & Péan 2012.
75 Girardet 2022, 141–149.
76 Cohen & Péan 2012.
77 Girardet 2022, 61–68, 149–158.
78 Girardet 1998; Bancel & Blanchard 2017.
79 Le Pen 1984, 42–43.
80 Le Pen 1984, 50.
81 Pervillé 2013.
82 "L'Heure d e vérité. Jean-Marie Le Pen". Institut national de l'audiovisuel, 13. helmikuuta 1984. <https://madelen.ina.fr/programme/jean-marie-le-pen-2>
83 Le Pen 1984, 48.
84 Lebourg 2017.
85 Taguieff 1994, 43–44, 87–95.
86 Lesquen 1979.
87 Camus 2015, 108–111.
88 Front national 1985, 112–117.
89 "Invaasiosta" ja muista maahanmuuton vastaisista metaforista ks. Martin 2023.
90 Front national 1985, 29–31, 110–113.
91 Ibid.
92 Blévis 2003.
93 Weil 2015.
94 Veugelers 2019, 25–26 ; Stora 1999.
95 Front national 1985, 117–120.
96 Ibid.
97 Moumen 2011.
98 Le Pen 1984.
99 *Présent*, 28. lokakuuta 1989.
100 Front national 1985.
101 Ibid.
102 Burke 1969b, 311.
103 Hendrickson 2022, 60–83.
104 Renan 1882.
105 Schenker 2017.
106 Burke 1969a, 406.
107 Burke 1957, 173–179; Burke 1969b.
108 Front national 1985, 112–113.
109 Le Pen, Gabriel, & Gannat 1989, 38.
110 Dard 2012.
111 Perrineau 2014; Camus & Lebourg 2015.
112 Ibid; Dézé 2015.

LÄHTEET

Arkistolähteet

Archives électorales du CEVIPOF, Pariisi

Julkaistut lähteet

Audiovisuaaliset lähteet

Institut national de l'audiovisuel, www.Ina.fr

Aikalaiskirjallisuus

Le Pen, Jean-Marie. *Les français d'abord*. Paris: Carrère-Lafon, 1984.

Le Pen, Jean-Marie, J. P. Gabriel, et P. Gannat, *L'Espoir*. Paris: Éditions Albatros, 1989.

Lesquen, Henry de, and Club de l'Horloge. *La politique du vivant*. Paris: Albin Michel, 1978.

Stirbois, Jean Pierre, and Jean-François Jalkh. *Dossier immigration*. Archives ouvertes de National Hebdo, 1985.

Venner, Dominique. *Pour une critique positive. Écrit par un militant pour des militants*. Ars, 1965.

Lehdet

Front national 1974

La Croix 1973

Le Journal du Dimanche 2019

Le Monde 1972–1974, 1982–1983, 2021

Le National 1977–1980

Le Point 2018

Présent 1982–1983, 1989

Puolueohjelmat

Front national. *Défendre les Français, c'est le programme du Front national*. Paris: Front national, 1973.

Front national. *Droite et démocratie économique: doctrine économique et sociale du Front national*. Paris: National Hebdo, 1984.

Front national. *Pour la France. Programme du Front national présenté par Jean-Marie Le Pen*. Paris: Albatros, 1985.

Bibliografia

Alduy, Cécile. "Mots, mythes, médias." Teoksessa *Les faux-semblants du Front national*. Paris: Presses de Sciences Po, 2015.

Arzheimer, Kai. "Electoral Sociology: Who Votes for the Extreme Right and Why – and When?" Teoksessa *The Extreme Right in Europe. Current Trends and Perspectives*, toimittaneet Uwe Backes and Patrick Moreau, 35–50. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2012.

- Bancel, Nicolas, and Pascal Blanchard. "The Republican Origins of the Colonial Fracture." Teoksessa *The Colonial Legacy in France: Fracture, Rupture, and Apartheid*, toimittaneet Thomas Dominic, Nicolas Bancel and Pascal Blanchard. Bloomington: Indiana University Press, 2017.
- Bancel, Nicolas, Pascal Blanchard, and Dominic Thomas. *The Colonial Legacy in France: Fracture, Rupture, and Apartheid*. Bloomington: Indiana University Press, 2017.
- Berntzen, Lars Erik. *Liberal Roots of Far Right Activism: The Anti-Islamic Movement in the 21st Century*. London: Routledge, 2020.
- Betz, Hans-Georg. "Xenophobia, Identity Politics and Exclusionary Populism in Western Europe." *Socialist Register* 39 (2003): 193–209.
- Betz, Hans-Georg, and Susi Meret. "Revisiting Lepanto: The Political Mobilization against Islam in Contemporary Western Europe." *Patterns of Prejudice* 43, no. 3–4 (2009): 313–334.
- Beyme, Klaus von. "Right-wing extremism in post-war Europe." *West European Politics* 11, no. 2 (1988): 1–18.
- Binder, Werner. "Social imaginaries and the limits of differential meaning", *Österreichische Zeitschrift für Soziologie* 44: 2 (2019): 17–35.
- Blévis, Laure. "La citoyenneté française au miroir de la colonisation: étude des demandes de naturalisation des «sujets français» en Algérie coloniale." *Genèses* 53, no. 4 (2003): 25–47. <https://doi.org/10.3917/gen.053.0025>.
- Bottici, Chiara. *A Philosophy of Political Myth*. New York: Cambridge University Press, 2007.
- Burke, Kenneth. *The Philosophy of Literary Form. Studies in Symbolic Action*. New York: Vintage Books, 1957.
- Burke, Kenneth. *A Grammar of Motives*. Berkeley: University of California Press, 1969a.
- Burke, Kenneth. *A Rhetoric of Motives*. Berkeley: University of California Press, 1969b.
- Brubaker, Rogers. "Between Nationalism and Civilizationism: The European Populist Moment in Comparative Perspective." *Ethnic and racial studies* 40, no. 8 (2017): 1191–1226.
- Comtat, Emmanuelle. "La question du vote Pied-Noir", *Pôle Sud*, vol. 24, no. 1 (2006).
- Cuminal, Isabelle, Maryse Souchart, Stéphane Wahnich et Virginie Wathier. *Le Pen, les mots. Analyse d'un discours d'extrême droite*. Paris: La Découverte, 1998.
- Camus, Jean-Yves. "Origine et formation du Front National." Teoksessa *Le Front National à découvert*, toimittaneet Nonna Mayer and Pascal Pérrineau. Paris: Fondation nationale des sciences politiques, 1989.
- Camus, Jean-Yves, and Nicolas Lebourg. *Les droites extrêmes en Europe*. Paris: Seuil, 2015.
- Castoriadis, Cornelius. *The Imaginary Institution of Society*. Cambridge: Polity Press, 1987.
- Cohen, Philippe, and Pierre Péan. *Le Pen. Une histoire française*. Paris: Robert Laffont, 2012.
- Crépon, Sylvain. "Faces of the Front national." In *The Colonial Legacy in France: Fracture, Rupture, and Apartheid*, toimittaneet Nicolas Bancel, Pascal Blanchard and Dominic Thomas. Bloomington: Indiana University Press, 2017.
- Dard, Olivier. "Les droites radicales et l'empire colonial au vingtième siècle." In *À droite de la droite: Droites radicales en France et en Grande-Bretagne au XXe siècle*,

- toimittaneet Philip Vervaecke. Villeneuve d'Ascq: Presses universitaires du Septentrion, 2012.
- Deltombe, Thomas, and Mathieu Rigouste. "The Enemy Within. The Construction of the "Arab" in the Media." Teoksessa *The Colonial Legacy in France: Fracture, Rupture, and Apartheid*, toimittaneet Nicolas Bancel, Pascal Blanchard and Dominic Thomas. Bloomington: Indiana University Press, 2017.
- Delwit, Pascal. "Le Front National et les élections." In *Le Front national. Mutations de l'extrême droite française*, toimittaneet Pascal Delwit. Bruxelles: Éditions de l'Université de Bruxelles, 2012.
- Dézé, Alexandre. *Le "nouveau" Front National en question*. Paris: Fondation Jean Jaurès; Observatoire des radicalités politiques, 2015.
- Eldridge, Claire. *From Empire to Exile: History and Memory within the Pied-Noir and Harki Communities, 1962–2012*. Manchester: Manchester University Press, 2016.
- Froio, Caterina. "Comparer les droites extrêmes." *Revue internationale de politique comparée* 24 (2017).
- Gengembre, Gérard. "Bonald et de Maistre, les anti-lumières." Teoksessa *Les droites en France 1789–2008*, toimittaneet Claude Weill. Paris: CNRS Éditions, 2008.
- Girardet, Raoul. "Joan of Arc." In *Realms of Memory. The Construction of the French Past. Vol. 3, Symbols*, toimittaneet Lawrence D. Kritzman and Pierre Nora. New York: Columbia University Press, 1998.
- Girardet, Raoul. *L'Idée coloniale en France de 1871 à 1962*. Paris: Bartillat, [1972] 2022.
- Hendrickson, Burleigh. *Decolonizing 1968: Transnational Student Activism in Tunis, Paris, and Dakar*. Cornell University Press, 2022. Project MUSE, doi:10.1353/book.99745.
- Hutchins, Rachel D. & Daphne Halikiopoulou. "Enemies of liberty? Nationalism, immigration, and the framing of terrorism in the agenda of the Front National." *Nations and Nationalism* 26: 1 (2020): 67–84.
- Igounet, Valérie. *Le Front national de 1972 à nos jours. Le parti, les hommes, les idées*. Paris: Éditions du Seuil, 2014.
- Jansen, Jan. "Politics of Remembrance, Colonialism and the Algerian War of Independence Teoksessa France." In *A European Memory: Contested Histories and Politics of Remembrance*, toimittaneet Małgorzata Pakier and Bo Stråth. New York: Berghahn Books, 2010.
- Lange, Sarah de & Liza Mügge. "Gender and right-wing populism in the Low Countries: ideological variations across parties and time." *Patterns of Prejudice* 49, no. 1–2 (2015): 61–80.
- Lebourg, Nicolas. "Cultural Orientalization or Political Occidentalism?" In *The Colonial Legacy in France: Fracture, Rupture, and Apartheid*, toimittaneet Nicolas Bancel, Pascal Blanchard and Dominic Thomas. Bloomington: Indiana University Press, 2017.
- Lebourg, Nicolas. "L'affrontement des étudiants extrémistes, dans les années 1960." *Études*, no. 5 (2018), 45–58. <https://www.cairn.info/revue-etudes-2018-5-page-45.htm>
- Lebourg, Nicolas, and Joseph Beauregard. *François Duprat. L'homme qui inventa le Front national*. Paris: Denoël, 2012.
- Martin, Catherine Ann. "Influxes and invaders: the intersections between the metaphoric construction of immigrant otherness and ethnonationalism", *Ethnic and Racial Studies* 46, no.7 (2023): 1478–1501.

- Moumen, Abderahmen. "Le Front national et les harkis. De l'Algérie française à Marine Le Pen." *Fragments sur les Temps Présents*, 28. novembre 2011.
- Mudde, Cas. *The Ideology of the Extreme Right*. Manchester: Manchester University Press, 2002.
- Mudde, Cas. *Populist Radical Right Parties in Europe*. Cambridge, UK., New York: Cambridge University Press, 2007.
- Mudde, Cas. "The Populist Radical Right: A Pathological Normalcy." *West European Politics*, 33:6 (2010).
- Mudde, Cas. "The Study of Populist Radical Right Parties: Towards a Fourth Wave" *C-REX Working Paper Series*. (2016). www.uio.no/c-rex.
- Noiriel, Gérard. *Immigration, antisémitisme et racisme en France (XIXe-XXe siècle). Discours publics, humiliations privées*. Paris: Fayard, 2007.
- Perrineau, Pascal. *La France au front. Essai sur l'avenir du Front national*. Paris: Fayard, 2014.
- Pervillé, Guy. "La mémoire de la guerre d'Algérie dans l'extrême droite française: le cas particulier de Jean-Marie Le Pen." *Cahiers d'histoire immédiate*, no. 43 (2013).
- Picco, Pauline. *Liaisons dangereuses. Les extrêmes droites en France et en Italie (1960–1984)*. Rennes: Presses universitaires de Rennes, 2016.
- Renan, Ernest. *What Is a Nation? Text of a Conference Delivered at the Sorbonne on March 11th, 1882*. Paris: Presses-Pocket, [1882] 1992.
- Richard, Gilles. *Histoire des droites en France. De 1815 à nos jours*. Paris: Perrin, 2017.
- Richard, Jean-Luc. "Trente Glorieuses": Quand Les Immigrés Devaient "Rapporter". *Hommes & Migrations* (1999): 12–23. <https://doi.org/doi.org/10.3406/homig.1999.3380>.
- Savarese, Eric. "The Post-Colonial Encounter in France." In *Memories of Post-Imperial Nations: The Aftermath of Decolonization, 1945–2013*, toimittaneet Dietmar Rothermund, 76–96. Cambridge: Cambridge University Press, 2015.
- Schenker, Maud. "Le nationalisme de Barrès: moi, la terre et les morts." *Paroles gelées* 23, no. 1 (2007). <https://escholarship.org/content/qt8p45g78n/qt8p45g78n.pdf>
- Stora, Benjamin. *Le transfert d'une mémoire. De l'Algérie française au racisme anti-arabe*. Paris: La Découverte, 1999.
- Taguieff, Pierre-André. *Sur la Nouvelle droite. Jalons d'une analyse critique*. Paris: Descartes, 1994.
- Taylor, Charles. *Modern Social Imaginaries*. Durham: Duke University Press, 2004.
- Veugelers, John, Gabriel Menard, and Pierre Permingeat. "Colonial Past, Voluntary Association and Far-Right Voting in France." *Ethnic and Racial Studies* 38, no. 5 (2015): 775–791.
- Veugelers John, W. P. *Empire's Legacy. Roots of a Far-Right Affinity in Contemporary France*. New York: Oxford University Press, 2020.
- von Beyme, Klaus. "Right-Wing Extremism in Post-War Europe." *West European Politics: Right-Wing Extremism in Western Europe* 11, no. 2 (1988): 1–18.
- Weil, Patrick. "From Slavery to the Postcolonial." In *The Colonial Legacy in France: Fracture, Rupture, and Apartheid*, 257–71. Bloomington: Indiana University Press, 2010.
- Winock, Michel. *Histoire de l'extrême droite en France. XXe siècle*. Paris: Seuil, 1993.
- Zúquete, José Pedro. "The European Extreme-Right and Islam: New Directions?" *Journal of political ideologies* 13, no. 3 (2008): 321–344.